LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c

NO. 37 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, RUGSĖJO [SEPTEMBER] 15, 1978 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ METAI 67-IEJI

KRISLAI

Dar nėra kuo džiaugtis
Padarykime juos sėkmingais
Žurnalisto patarimas
Vėl nusivylimas ir baimė

A. BIMBA

Jau turime Darbo departamento pranešimą apie šios šalies ekonominę padėtį už rugpjūčio mėnesį. Palyginus su liepos mėnesiu, girdi, rugpjūčiu reikia džiaugtis, nes 160 bedarbių gavo darbus, ir jeigu liepos mėnesį bedarbiai sudarė 6.2 procento visų darbo jėgų, tai rugpjūtyje jau buvo tik 5.9 proc.

Iš daugiau kaip 10 milijonų bedarbių tik virš pusantro šimto sugrįžo į darbus! Nėra kuo perdaug džiaugtis. Pagrindiniai niekas nepasikeitė. Pažangiųjų amerikiečių reikalavimas—iš militarinio biudžeto paimti dvidešimt bilijonų dolerių ir juos panaudoti sukūrimui naujų darbų ne tik neturi susilpnėti, bet dar žymiai sustiprėti.

□

Jau čia pat (įvyks rugsėjo 24 d.) "Laisvės" bendrovės direktorių ruošiamas vajaus reikalams parengimas. Tai bus pirmasis šiame vajuje New Yorko ir jo plačių apylinkių laisviečių šūvis.

O savaitė vėliau (spalio 1 d.) tiems patiems garbingiems tikslams Waterburio Lietuvių Literatūros Draugijos kuopa ruošia gražią sueigą. Esu beveik tikras, kad šiame waterburiečių parengime bus graži grupė ir niujorkiečių.

Kaip ten bebūtų, abiejų šių miestų ir jų apylinkių laisviečiai nepasigailėkime jokių pastangų šiuos parengimus padaryti visu šimtu nuošimčių sėkmingais.

□

Amerikos dolerio vertės dideliu nukritimu ypač skundžiasi tie amerikiečiai, kurie vasarinėms atostogoms buvo nuvykę į tolimus užsieninius kraštus. Jie skundžiasi, girdi, su tuo mūsų doleriu niekur nebenueisi, nieko nebeįkąsi.

Tokių nusiskundimų bei dejavimų prisiklausęs iki soties, žurnalistas Kevin Phillips pataria, neturint svarbių reikalų kuriame nors kitame pasaulio kampe, pirmiau susipažinti su šiuo plačiu ir klimatiniai įvairiu kraštu. Yra tokių, kurie per visą savo gyvenimą beveik nėra iškėlę kojos už savo miesto bei apylinkės ribų, bet vieną gražią dieną susapnuoja pasišvaistyti po Aziją, Afriką, Lotynų Ameriką, Europą ir sugrįžę skundžiasi, kad jie ten buvo tiesiog apiplėšti.

Phillipso patarimas pirma susipažinti su šiuo kraštu gal ir neblogas.

□

Kai 1976 metais tarp Amerikos Legiono konvencijos, įvykusios Philadelphijos Bellevue-Stratford viešbutyje, dalyvių pasisuko medicinos mokslui dar nežinoma, misteriška liga ir 27 jų išskyrė iš gyvųjų tarpo, o apie 150 pasiuntė į ligoninę, buvo kilusi panika o ta liga buvo pavadinta "Legionnaire's Disease."

Dabar staiga ta nelaimė pasireiškė New Yorke tarp darbininkų, dirbančių drabužių siuvimo pramonėje 35 Street ir 7 Avenue, Manhattane, apylinkėje. Ir čia ji keletą savo aukų jau išskyrė iš gyvųjų tarpo ir pasiuntė į ligoninę.

Kilo didelis susirūpinimas. Juk nėra užtikrinimo, kad liga apsiribos tiktai šia mūsų didmiesčio dalimi, arba tik tos pramonės darbininkais.

Kas blogiausia, tai kad medicinos mokslas ir šiandien dar nėra tikrai nustatęs ligos pobūdžio ir priežasties. O buvo visų suprasta, kad viskas apie ją jau gana gerai žinoma ir kad kovai su ja jau turime efektingų įrankių!

Labai svarbių derybų vadai

Maskva.—Čia jau atnaujintos Jungtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos dėl strateginių (branduolinių) ginklų apribojimo delegacijų derybos. Jungtinių Valstijų delegacijai vadovauja Paul Warnke (nuotraukos kairėje), o tarybinei delegacijai užsienio reikalų ministras Andrei Gromyka (nuotraukos kairėje).

Apie šių derybų atnaujinimo reikšmę ir svarbą skaitykite šios dienos "Laisvėje" vedamąjį.

DAR ARGUM ENTAS PRIEŠ RŪKYMĄ

Dr. Norton M. Luger, žymus sveikatos reikalams specialistas, teigia, kad sunkus rūkymas gali būti galvos skaudėjimų priežastimi. Jis ir pataria rūkoriams su dažnais galvos skaudėjimais mesti rūkyt. Išbandykite. Gal jūsų dažni galvos skaudėjimai ir pareina nuo rūkymo.

TARPININKAS NUSIVYLĘS

Theodore Kheel

New Yorko trijų dienraščių—"Times," "Post" ir "News"—darbininkų streikui pabaigos dar vis nesimato. Taip sako tarp savininkų ir darbininkų unijų derybose tarpininkaujantis Mr. T. Kheel. Jis, žinoma, labai nusivylęs.

Zamboanga, Filipinai. — Susirėmimuose tarp mozlemų ir valdžios kariuomenės bėgyje dviejų savaičių žuvo 100 žmonių.

IŠ TARPTAUTINIO FIZIKŲ SUSITIKIMO TARYBŲ LIETUVOS SOSTINĖJE

Vilnius, VIII. 30. (ELTA). Čia pasibaigė tarptautinė lazerių taikymo atomų, molekulių ir branduolio fizikoje mokykla, skirta Vilniaus universiteto 400-osioms metinėms. Su naujausiais pasiekimais lazerių fizikoje jos klausytojus supažindino žymūs įvairių šalių mokslininkai. Iš viso perskaityta apie 50 pranešimų.

Eltos korespondentas kreipėsi į keletą mokyklos klausytojų, prašydamas pasidalyti įspūdžiais iš šio fizikų susitikimo.

A. Piskarskas, Vilniaus universiteto docentas: Aukšto mokslinio lygio paskaitos, intensyvios diskusijos plačia tematika įgalino klausytojus susipažinti su naujausiais pasaulinės lazerių fizikos pasiekimais. Reikia pažymėti, kad šioje srityje nemažai nuveikė ir Vilniaus universiteto fizikai. Jie sukūrė naujo tipo daugiaspalvį labai trumpų impulsų lazerį, tiria naujas lazerių taikymo fizikoje galimybes.

M. Šeldas, JAV Massachusetts technologinio instituto profesorius: Vilniuje mes ne tik apibendrinome, lazerių fizikos pasiekimus, bet ir, kas man atrodo svarbiausia, užmezgėme gerus kontaktus su tarybiniais mokslininkais. Tai buvo tikra draugystės mokykla. Man, kaip ir daugeliui amerikiečių, kelia nerimą Washingtono administracijos politika aštrinti JAV ir TSRS santykius. Mes manome, kad bendradarbiavimas su tarybiniais mokslinių problemų sprendimas gali daug prisidėti prie žmonijos pažangos.

PADIDĖJO DVIEJŲ RŪŠIŲ KRIMINALYSTĖS

New Yorkas. — Šiemet per pirmuosius 7 mėnesius mieste įvyko 834 žmogžudystės, arba 1.8 proc. daugiau, negu 1977 metais. Per tą patį laikotarpį įvyko 2,333 moterų išprievartavimai, 2.2 proc. daugiau, negu pernai. Tuo tarpu apiplėšimų skaičius šiemet net 10.4 proc. mažesnis. Vagystės sumažėjo 5.6 procento.

SUKČIAI MĖSOS PRAMONĖJE

Washingtonas. — Atstovų Rūmų smulkiojo biznio komiteto pirmininkas kongresmanas Neal Smith iš Iowa valstijos sako, kad mėsos pramonėje pakrovime produktų į sunkvežimius ir iškrovime iš jų užviešpatavo šaika didžiausių sukčių. Pav., sukrovimas mėsos produktų į sunkvežimį (troką) ima tik apie 45 minutes. Už tą darbą seniau □budavo imama tik $30, bet šiandien jau plėšia net $125! Ir pinigai eina ne darbininkams, bet šaikai sukčių, gengsterių, parazitų.

O iš kur tie doleriai ateina? Ogi iš pirkėjų, tavo ir mano, kišenių.

"PAN AM" ŽADA SUGRĄŽINTI KELIONES SAVO LĖKTUVAIS

Stambioji lėktuvų kompanija Pan American World airways praneša, kad ji nutrauks šioje šalyje keliones į Boston, Mass. ir Portland, Ore. Taipgi visiškai panaikins keliones į daugelį Europos miestų—į Maskvą, Belgradą, Budapeštą, Bucharestą, Pragą, Paryžių, Amsterdamą, Vieną, Lisaboną ir Ankarą!

Kodėl? Ogi todėl sako Pan Am prezidentas D. A. Colussy, kad į tuos miestus kelionės kompanijai nėra pakankamai pelningos. Ji daugiau jėgų ir dėmesio kreipsianti toms vietoms, į kurias kelionės žymiai pelningesnės.

JIS ATRODO SUSIRŪPINĘS

Albany, N. Y. — Gubernatorius Carey labai džiaugiasi, kad net aštuonių šios valstijos didmiesčių demokratai merai užgyrė jo kandidaturą į gubernatorius antram terminui, bet vis tiek šioje nuotraukoje jis atrodo susirūpinusiu. Mat, dabartinė jo pavaduotoja Mrs. Krupsak irgi perša savo kandidatūrą į tą aukščiausią valstijos valdžioje postą.

Utica, Mich. — Rugsėjo 7 d. čia važiuojančiame sunkvežimyje sprogo bomba ir užmušė du jaunus žmones. Bombos padėjėjas nesusektas.

DEŠINIOSIOS REAKCINĖS JĖGOS DAUGIAUSIA PINIGŲ SURENKA IR IŠLEIDŽIA POLITINEI VEIKLAI

Federalinė rinkimų komisija paskelbė, kad 1975 metais joje buvo užsiregistravę 722 politinės veiklos komitetai, o šiemet jų jau yra net apie 1,500! Komisijos raporte taipgi atidengiama, kiek įvairūs tokie komitetai jau šiemet per pirmuosius šešis mėnesius yra sukėlę pinigų politinei—rinkiminei veiklai. Paminėta 10 daugiausia pinigų sukėlusių komitetai. Nereikia stebėtis, nes natūralu, kad įvairių dešiniųjų reakcinių organizacijų bei sąjūdžių politinės veiklos komitetai tai veiklai yra daugiausia sudėję ir išleidę pinigų.

Štai tie komitetai ir jų surinktos sumos:

Ronald Reagan's Citizens for the Republic . . . $2,100,000.
National Conservative Political Action Committee . . . . $2,000,000.
Committee for the Survival of a Free Congress . . . . . $1,500,000.
American Medical Political Action Committee . . . . $1,400,000.
Gun Owners of America . . . . . $1,200,000.
National Association of Realtors Political Action Committee . . . . $1,194,216.
National Automobile Dealers Association . . . $1,096,415.
Associated Milk Producers Committee . . . . . $715,099.
AFL-CIO . . . . . $735,000.
United Auto Workers . . . . . $700,000.

Vadinasi, tiktai du politinės veiklos komitetus—AFL-CIO ir UAW—galima laikyti liaudies jėgų politinės veiklos komitetais.

Bejė, iš Federalinės Rinkimų Komisijos raporto sužinome, kiek savo rinkiminei veiklai dolerių jau yra sukėlusios didžiosios kapitalistinės partijos, būtent: Respublikonų partija $63,900,000, o Demokratų Partija $14,400,000.

KOVINGAS VADAS

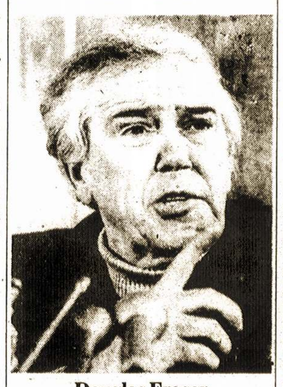

Douglas Fraser

Douglas Fraser yra didžiosios Jungtinės Automobilistų Unijos prezidentas. Šiuo laiku bus bene tik kovingiausias šios šalies darbo unijų judėjime vadas. Ir dabar jis smerkia šioje šalyje stambiojo kapitalo viešpatavimą ir ragina darbininkus, moteris, jaunimą, biednuomenę ir spalvotuosius žmones sudaryti bendrą frontą—atmušti kapitalo vedamąją prieš plačiosios liaudies interesus agresiją. Jis energingai remia kovą už įvedimą trumpesnių darbo valandų savaitės.

Jie labai laimingi

Susan Dodge

Robert Dodge

Los Angeles, Cal. — Kai Robert Dodge širdis sutriko ir jis gavo kito žmogaus persodintą širdį ir ilgoką laiką paskui turėjo naudoti daug įvairių vaistų, gydytojai sakė, kad jis niekad nebegalės būti tėvu. O jeigu jo žmona jam ir kūdiki pagimdytų, kūdikis būtų nenormalus. Bet štai šiomis dienomis jo žmona Susan Dodge pagimdė 8 svarų ir 12 uncijų mergaitę. Gydytojų pranašystė neišsipildė: mergaitė absoliutiškai normali. Jauni tėvai jaučiasi laimingiausiais žmonėmis pasaulyje.

EILINIŲ DARBININKŲ KOVINGUMAS DAVĖ GRAŽŲ LAIMĖJIMĄ

Baltimore, Md. — Šiomis dienomis pasirašytas trejų metų kontraktas tarp Bethlehem Steel East Coast Shipyards savininkų ir darbininkų. Sutartis apima $5,000 laivų statytojų, organizuotų į uniją.

Darbininkai laimėjo trejų metų bėgyje gauti algų pakėlimą $1.30 per valandą. Pirmaisiais sutarties metais valandinės algos bus pakeltos 50 centų, o sekamais dvejais metais po 40 centų.

TARP VIETNAMO IR TAILANDO SVARBI SUTARTIS

Iš Tailando sostinės Bangkok praneša, kad tarpe socialistinio Vietnamo ir monarchiško Tailando tapo pasirašyta plati ekonominio ir prekybinio bendradarbiavimo sutartis. Sutartyje taipgi pasižadama pasikeisti kaliniais. Daugeliui kitų šalių diplomatų ši sutartis yra nesitikėta staigmena. Iš Vietnamo Socialistinės Respublikos pusės derybas vedė ir sutartį pasirašė jos premjeras Pham Van Dong.

Tailandas ir Vietnamas yra kaimyniškos šalys. Sunormalizavimas tarp jų santykių sustiprins taikos reikalus visoje Indokinijoje. Jiems šiandien labai kenkia įtempti santykiai tarp Vietnamo ir Kambodijos.

TARYBINIŲ JAUNUOLIŲ GRUPĖ SVEČIUOSE

Cleveland, Ohio — Tarybinių jaunuolių, daugiausia ukrainų, 30 asmenų grupė, net tris dienas viešėjo Clevelande. Juos čia priėmė ir globojo Clevelando Taikos Komitetas. Dauguma svečių profesionalai—mokytojai, inžinieriai ir architektai. Jie buvo plačiai supažindinti su miesto pramone ir įstaigomis. Kur tik pasirodė, jie buvo šiltai sutikti ir priimti.

NESISKAITYSIĄS SU DAUGUMOS ŽMONIŲ VALIA

Washingtonas. — Prezidentas Carteris tikįs, kad amerikiečių dauguma norėtų matyti įvestą kainų ir algų kontrolę, bet jis su jų valia nesiskaitysiąs. Darbo Dienos proga jis pareiškė: "Aš spėju, kad Amerikos žmonių daugumą pageidautu, jog būtų įvesta algoms ir kainoms kontrolė. Bet aš esu tokiai kontrolei filosofiškai priešingas ir jos neuždėsiu, nebent šalis atsidurtų labai rimtoje krizėje." Jis ragina biznierius ir darbininkus savanoriškai susilaikyti nuo kainų kėlimo ir reikalavimo didesnių algų.

ŽYMIAI PADIDINTAS PAŽANGIEČIŲ DIENRAŠTIS

Rugsėjo 6 d. Amerikos pažangiečių dienraštis "Daily World" išeidinėja padidintas 4 puslapiais. Tuo būdu dabar dienraštis yra 16 puslapių. Smarkiai pakilo ir dienraščio išleidimas. Jo administracija prašo skaitytojų finansinės paramos.

"Daily World" metinė prenumerata tik $12.

Laikraščio adresas: P. O. Box 544, New York, New York, 10011.

LOKOMOTYVAI SU DEFEKTAIS PAVOJINGI

Washingtonas. — Šiandien labai daug vartojamų traukinių lokomotyvų yra su rimtais defektais. Tai tapo iškelta Nacionalinėje susisiekimo saugumo taryboje, kuri tyrinėja birželio mėnesį įvykusioje geležinkelio avarijoje, kurioje buvo sužeisti net 176 žmonės. Pasirodo, kad tos baisios nelaimės priežastis buvo su defektais lokomotyvas.

KIRGIZŲ RESPUBLIKOS KNYGŲ PARODA LIETUVOJE

Vilnius. — Rugpjūčio 24 d. Tarybų Kirgizijos Ministrų Tarybos valstybinis leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komitetas ir Lietuvos TSR Ministrų Tarybos valstybinis leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komitetas čia respublikinėje bibliotekoje surengė kirgizų knygų bei knyginės grafikos parodą.

Pagal sąjunginio spaudos komiteto programą literatūrinėmis parodomis jau pasikeista su Gruzija ir Azerbaidžanu, o kirgizų literatūros paroda dabar veikia Lietuvos sostinėje.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y

Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$10.00	United States, per 6 months	$ 5.50
Canada, Lat. Amer., per year	$10.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$ 5.50
Foreign countries, per year	$12.00	Foreign countries, 6 months	$ 6.50

Amžinai dingęs šūkis "Moters vieta tik virtuvėje"

Šios tiesos pavyzdžiui mums nereikia ieškoti šalies kuriame nors kitame mūsų planetos kampe. Akivaizdžiausią pavyzdį turime čia, Amerikoje, mūsų Jungtinėse Valstijose. Štai mūsų rankose Darbo departamento moterų biuro direktorės Alexis Herman pranešimas.

"Šių metų liepos mėnesį už algą dirbo daugiau kaip 42.1 milijono (keturiasdešimts du milijonai ir šimtas tūkstančių) moterų," sako Mrs. Herman. "Tai yra 129 procentais daugiau, negu tokių moterų buvo prieš desėtką metų."

Ir Moterų biuro direktorė priduria: "Skaičius dirbančių vedusių moterų šiandien penkis kartus didesnis, negu buvo 1940 metais.

Vėliausi Darbo departamento pranešimai parodo, kad šiandien Jungtinėse Valstijose už atlyginimą-algas dirbančiųjų yra apie 94 milijonai. Vadinasi, netoli pusė jų yra moterys.

Dauguma moterų tebedirba raštininkėmis, pardavėjomis, patarnautojomis. Jų algos net 40 procentų mažesnės už tuose pačiuose darbuose dirbančių vyrų algas! Ar begalima įsivaizduoti didesnę nelygybę, diskriminaciją prieš moteris?!

Tuo tarpu, kaip žinoma, lietuviškieji reakcininkai sako, kad Tarybų Sąjungoje, kad Tarybų Lietuvoje ir visuose socialistiniuose kraštuose moterys alkio ir valdžių esančios priverstos dirbti įvairiuose užsiėmimuose už algą, tuo būdu jos esančios paverstos vergėmis. Bet jie nesako, kad ir tie daugiau kaip 42 milijonai amerikiečių moterų yra vergės, nes juk ir jos dirba už algą.

Tarpe socialistinių ir kapitalistinių kraštų dirbančiųjų moterų skirtumas tiktai tas, kad socialistiniuose kraštuose jos nėra diskriminuojamos už darbą atlyginimo požiūriu, tai yra jos už lygų darbą gauna su vyrais lygų atlyginimą.

Kaip "balandis" staiga suvanagėjo

Diskutuojant politinių veikėjų tarptautinių santykių klausimuose nusistatymą, plačiai priimta vienus vadinti "balandžiais," o kitus "vanagais." Pirmaisiais vadinami tie, kurie puoselėja detentės, taikaus valstybių su skirtingomis socialinėmis santvarkomis sugyvenimo ideją, o antraisiais tie, kurie detentei ir taikiam sugyvenimui priešingi. Taip skirstyti priimta ypač Kongreso narius.

Taip vadinami Kongreso liberalai save skaito "balandžiais." Senatorius George McGovern iki šiol buvo laikomas tų "balandžių" lyderiu, arba bent jau vienu iš lyderių. Štai kodėl šiomis dienomis daug kas buvo labai nustebinti jo pasiūlymu, kad Jungtinės Valstijos po Jungtinių Tautų vėliava skubiai pasiųstų dideles karines jėgas į Kambodiją, kaip jis sako, "ten masinį kraujo liejimą sulaikyti."

Senatoriaus kolegos ir šiaip liberalai trauko pečiais ir sako negalį suprasti, kas su juo pasidarė, kad jis apsivertė aukštyn kojomis ir "suvanagėjo." Senatoriaus nebesupratą ir "vanagai," kad taip staiga jis tapo jų talkininku.

Šis McGovern siūlymas yra siūlymas pakartoti šios šalies militarinės avantiūros į Korėją istoriją. Tada irgi po Jungtinių Tautų Vėliava buvo ši šalis įvelta į karą.

Tikri, nuoširdūs "balandžiai" šį senatoriaus McGoverno siūlymą griežčiausiai atmeta ir smerkia. Jo vykdymas reikštų šios šalies su militarinėmis jėgomis sugrįžimą į Indokiniją, iš kurios ji taip neseniai buvo išvaryta.

Visa žmonija trokšta gerų rezultatų

Tarybų Sąjungos sostinėje Maskvoje vėl atsinaujino derybos dėl strateginių-branduolinių ginklų apribojimo. Kaip žinia, šios derybos prasidėjo jau gana seniai, bet iki šiol nedavė jokių teigiamų rezultatų. Buvo net kelios pertraukos. Po kiekvienos pertraukos su atsinaujinimu derybų atsinaujindavo ir optimizmo viltis, kad gal pagaliau bus prieita prie susitarimo. Bet kiekvienu kartu teko nusivilti. Nejaugi ta istorija vėl pasikartos? Neturėtų.

Šiuo svarbiu reikalu tarp Jungtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos susitarimas būtų didžiausios, tiesiog lemiamos reikšmės įnašas į pastangas padaryti ginklavimosi lenktynėms galą ir pradėti eiti link visuotino nusiginklavimo. Dar vienas derybų nutraukimas be susitarimo turėtų kaip tik priešingą poveikį, tai yra ginklavimosi lenktynės dar paaštrintų ir tarptautiniuose santykiuose įtempimą dar padidintų. Dar vienas šiomis derybomis nusivylimas nepadėtų ir geros valios žmonių pastangoms pagerinti santykius tarp Jungtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos. Kaip tik priešingai: joms pakenktų . . .

Trenton, N. J. — New Jersey valstija pirmutinė užgyrė pataisymą prie federalinės konstitucijos, kuriame Kolumbijos Distriktui, kuriame yra šalies sostinė, suteikiama teisė turėti Kongrese pilną atstovybę.

Havana. — Socialistinė Kuba gali didžiuotis, kad jos naujagimių mirtingumas yra žemiausias Lotynų Amerikoje. Iš 1,000 naujagimių joje tuoj miršta tik 23. Tai toks pat mirtingumo lygis, kaip Jungtinėse Valstijose.

Kas ką rašo ir sako

TAIGI, TEISĖ Į DARBĄ—TEISĖ Į GYVENIMĄ

Darbo Dienos proga Chicagos klerikalų "Draugo" redaktorius Pr. Gr. savo vedamajame "Pareiga dirbti—teisė darbą turėti" sako:

"Dirbti yra žmogaus pareiga. Išimtys yra ligoniai, invalidai, vaikai, paliegę seneliai—jų darbo pareiga dar neprasidėjo arba jau užsibaigė. Darbo pareiga kyla iš žmogaus susijimo su gamta, kuri turi turtų, bet žmogus tais turtais turi pats pasinaudoti, paversdamas juos reikalingomis gėrybėmis.

Darbo pareiga žmogaus nežemina. Ji kaip tik suteikia jo kūrybingumui galimumus, ji padaro dieviškos kūrybos pratęsėju žemėje, ji padaro gamtos ir jos turtų viešpačiu. Tik žmogus, turįs protą ir valią, gali laisvai kurti, panaudodamas gamtą, padarydamas ją priemone geriau gyventi ir pagelbėdamas tiems, kurie dirbti negali arba kuriems jis turi pragyvenimą parūpinti, kaip savo šeimai ir artimiesiems.

Darbo dienos šventė Amerikoje nėra tik neprasmingas laisvalaikis. Šia šventė Amerika ir amerikiečiai nori pagerbti patį darbą ir darbininką. Darbininkai savo darbais turtina šį kraštą, kilnina tautą, išlaiko valstybę, šelpia daugelį kitų žmonių, stokojančių pragyvenimo šaltinių ar nesugebančių savo gamtos turtais pasinaudoti. Kultūringos žmonijos dalis su pagarba žiūri į darbininkus, kaip į kūrybingus asmenis su savo laisve ir asmens verte."

Kas pasidarė su kunigu Pr. Gr.? Nejaugi jis tapo komunistu? Juk iki šiol tik pažangiečiai propagavome idėją, kad kiekvieno žmogaus pareiga dirbti, iš "prakaito kaktos savo duoną pelnyti," ir kiekvieno žmogaus teisė turėti darbą, kad teisė į darbą yra viena pagrindinių žmogaus teisių.

Ir, kaip žinia, pažangiečiai ne tik žodžiais tą teisę puoselėja, bet, kur tik jie gali, kuriai tik šaliai jie vadovauja, jie ta teise gyvena, tą teisę praktikuoja. Juk ši teisė yra įrašyta į Tarybų Sąjungos, Tarybų Lietuvos ir kitų socialistinių kraštų konstitucijas. Tuo tarpu jos nė su žiburių nesurasi jokios kapitalistinės šalies konstitucijoje. Nėra jos ir šios šalies konstitucijoje.

O kad toji teisė yra Komunistų vadovaujamuose kraštuose ir praktikoje vykdoma, tai juk parodo ir tas faktas, jog juose nėra bedarbių, kai tuo tarpu milijonai ir milijonai pajėgiančių ir norinčių dirbti žmonių negali surasti darbą ir skursta.

APIE VIENKIEMIUS, GYVENVIETES IR STATYBĄ LIETUVOS KAIME

Dienraščio "Tiesa" (rugpjūčio 31 d.) vedamajame "Kolūkinio kaimo akiračiai," tarp kitko, pabrėžiama:

"Žemdirbių kėlimasis iš vienkiemių į gyvenvietes dabar yra bene ryškiausias kolūkinio gyvenimo procesas. Keltis į jas žmonės nori, žmonės skuba, nes jiems pabodo būti nutolus nuo mokyklos, parduotuvės, ambulatorijos, vaikų darželio, kultūrinio centro. Ūkiui sutelkti žmones į gyvenvietę irgi svarbu—taip lengviau organizuoti darbą, galima greičiau kultūrinti ir plėsti laukus.

Ko nori, ko tikisi žemdirbio šeima, palikdama vienkiemį ir kurdamosi gyvenvietėje?

Visų pirma atsikratyti to sunkaus, juodo darbo, kuris neišvengiamas namų ruošoje. Šaltas ir šiltas vanduo, kanalizacija, dujos naujame name, galima sakyti, ir yra pirmoji būtinybė.

Iš vienkiemių į gyvenvietes žemdirbiai pradėjo keltis prieš dvyliką metų. Per tą laiką kaime pastatyta apie 73 tukstančius individualių ir kooperatinių namų. Padaryta daug, bet dar laukia labai dideli darbai. Respublikoje visų žemdirbių įkurtuves gyvenvietėse atšventė 28 ūkiai. Prie to tikslo artėja dar dešimtys kitų. Ir vis dėlto žmonės pageidauja, gyvenimas reikalauja didesnės spartos, geresnės įvairių organizacijų sąveikos, didesnės atsakomybės už kaimo ateitį ir jo grožį."

NUSIVYLIMAS IR KALTINIMAS

Tarybiniame dienraštyje "Pravda" (rugpj. 15 d.) Melnikovas pateikia ilgą straipsnį apie Austrijos sostinėje Vienoje einančias derybas dėl sumažinimo ginklavimosi Centrinėje Europoje. "Septyniolikos europinių valstybių, Jungtinių Valstijų ir Kanados derybos Vienoje dėl sumažinimo ginkluotų jėgų ir ginklavimosi Centrinėje Europoje," sako Melnikov, "eina jau beveik penkeris metus, bet jokių konkrečių rezultatų iki šiol neturime." Tai yra ko nusivilti. Bet kas kaltas? Melnikovas atsako:

"Nuo pat pradžios Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinių valstybių delegacijos užėmė nuosaikų ir aktyvų kursą su tikslu pasiekti visiems priimtiną susitarimą. Programa, kurią jos jau 1973 metais pasiūlė ir kuri reikalavo kiekvieną dalyvaujančią valstybę lygiai prisidėti prie sumažinimo ginkluotų jėgų ir ginklų, sudarė realistinę galimybę šiam klausimui išspręsti. Jeigu Vakarai būtų šią programą priėmę, sumažinimas ginkluotų jėgų ir ginklų būtų buvęs pasiektas jau 1977 metais."

Deja, Vakarai, tai yra kapitalistinės valstybės, to nepadarė ir todėl iš tų derybų Vienoje niekas neišeina.

TOKIO MOKESČIŲ SUMAŽINIMO VAISIŲ JAU TURIME

Iš Californijos pranešta, kad ten mokyklų Richmond distriktas, didžiausias visoje valstijoje, jau $500,000 sumažino lėšas autobusais vežiojimui ir mokyklas pasiekimui rasinės integracijos. Šį ėjimą distrikto vadai teisina tuo, kad priėmus "Proposition 13," distrikto pajamos sumažėjo ir kad jis nebeturi pinigų vartojimui busų.

Pažangiečių dienraštis "Daily World" teisingai pastebi, kad "kaip tik mokesčių sumažinimas buvo balsuotojų priimtas, buvo kaip diena aišku, kad reakcinės jėgos ji panaudos likvidavimui darbo liaudies reikalams naudingų socialinių programų." Richmond distrikto žygis prieš mokyklų disegregaciją yra tik pradžia. Panašaus likimo susilauke ir kitos panašios socialinės programos Californijoje.

Štai kodėl jau ir kitose valstijose reakcinės jėgos balsuotojams perša "Proposition 13." Antai New Yorko valstijoje reakcininkai jau pradėjo kurti organizaciją "Proposition 13 party" propogavimui tokio valdžiai mokesčių sumažinimo tarpe balsuotojų. Jis naudingas tik turčiams. Pažangiečiai siūlo mažų, smulkių nuosavybių savininkams mokesčius visai panaikinti, o stambių nuosavybių savininkams pakelti.

Dainos paviliota

Tarptautinio Piotro Čaikovskio konkurso Maskvoje diplomante tapo Vilniaus Valstybinio Akademinio operos ir baleto teatro solistė Irena Milkevičiūtė. Konkursas buvo išties rimtas ir sunkus—garbingiausių apdovanojimų siekė beveik šimtas jaunųjų dainininkų iš penkiolikos valstybių. Irenos neišgąsdino tituluoti varžovai. Ne didukė, geraširdiško veido mergina savo stipriu, tyru sopranu pelnė ne tik publikos, bet ir žiuri pripažinimą.

Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad Irena—laimės kūdikis. Dainininkė, apie kurią prieš pora metų žinojo tik Vilniaus Valstybinės konservatorijos dėstytojai ir keletas vokalo specialistų, staiga pradėjo kilti populiarumo laiptais. 1976 metais tarprespublikiniame jaunųjų atlikėjų konkurse ji užima trečią vietą. Tais pat metais priimama į Vilniaus operą. Dar po metų I. Milkevičiūtė reprezentuoja respubliką visasąjunginiame M. Glinkos vokalistų konkurse ir tampa nugalėtoja, tuo pačiu iškovodama teisę dalyvauti Piotro Čaikovskio tarptautiniame konkurse.

Jiezno rajono Butrimonių pradžios mokyklos mokytojo duktė I. Milkevičiūtė anksti susipažino su muzika. Mat, tėvas neblogai grojo akordeonu, dzūkiškas liaudies dainas vakarais dainuodavo žinoma Lietuvoje liaudies dainininkė O. Strazdaitė-Milkevičienė. Galbūt todėl, kad Irutė baigė septynias klases, niekam nekilo abejonių, kad ji toliau mokysis Kauno J. Gruodžio muzikos mokykloje dainavimo. Taip ir atsitiko, tik priėmimo komisija . . . neradusi pas mergaitę vokalinių duomenų pasiūlė jai mokytis groti kanklėmis. Toliau viskas vyko kaip jau įprasta—mokyklos baigimo diplomas, konservatorija . . .

Ir kažin ar šiandien tektų rašyti apie Milkevičiūtę—dainininkę, jeigu ne profesorius Z. Paulauskas, kuris būsimajai kanklininkei pasiūlė pakeisti specialybę. Trečio kurso liaudies instrumentų klasės studentė tapo antro kurso vokaliste.

— Tačiau nesigailiu praradusi metus,—pasakoja Irena,—tik nesuprantu, kodėl taip ilgai buvau su daina išsiskyrusi.

Bet, kaip žmonėse sakoma, nėra to blogo, kas neišeitų į gerą. Pasiilgusi dainos, Irena jai paskyrė visą savo laiką, visą savo laisvalaikį. Dar būdama studente, ji parengia Violetos partiją Dž. Verdžio "Traviatoje," vėliau—Butterfly to paties pavadinimo D. Pučinio operoje.

Partneriu šiuose pastatymuose buvo TSRS liaudies artistas Virgilijus Noreika.

— Jaunoji dainininkė iš karto "tapo" Violeta,—prisimena maestro.—Jos nuoširdumas, sugebėjimas iki galo atiduoti save vaidmeniui toks paperkantis, jog ir nejauti, kad su tavimi dainuoja naujokė.

Į klausimą, kokį kūrinį mėgsta, Irena atsako—dzūkų liaudies daina "Pasvarscyk untiala." Ši daina ją lydėjo vaikystėje, ši daina ją vedė per visus konkursus, su šia daina dainininkė pabuvojo ir pasauliniame jaunimo festivalyje Havanoje. Nedidelė dzūkų antelė Ireną Milkevičiūtę išplukdė į didžiuosius meno vandenis.

A. Degutis

IŠ LAIŠKŲ

Paukštis nepamiršo gimtojo lizdo

Laikrodis skaičiuoja minutes. Greit greit bėga valandos.

Ar seniai sutikau Leoną Joniką, "Vilnies" redaktorių, Oginskio baudžiauninko sūnų, Apvaršuvos kaimą neužmirštantį lietuvį, Laukuvos krašto Ąžuolą . . . Dešimt metų prabėgo . . . Nedaug—dešimt pilnų metų.

Šešiasdešimt aštuntųjų vasarą, viešėdamas antrą kartą Lietuvoje, netverdamas pergyvenimais, šnekėjo: "Nebe tokia Žemaitija. Nebe tokia. Gražiai gyvena Lietuvėlė!"

Leonas visada prisimindavo gimtinę, kur Žemaitijos kalvos, upės ir ežerėliai, kur mieli žodžiai širdžiai: Apvaršuva, Laukuva, Poežerė, Varniai, Lūkštos, Čepaičiai, Medvėgalis. Atminkime, kad tėvynė prasideda motinos lopšine ir takeliu per kiemą.

Taip jau susiklostė, kad 1962 m. užsimezgęs mano susirašinėjimas su Leonu Joniku tęsėsi iki pat jo mirties. Teko ir porą kartų su juo pačiu atvykusiu Lietuvon, pabendrauti. Šie atsiminimai, ištraukos iš laiškų tepagelbės atkurti kuriuos—nekuriuos Leono bruožus.

Leonas iš Apvaršuvos kaimo žodžio kišenėje neieškojo. Jaudino net tie kreipiniai, kuriais jis pradėdavo laiškus: "Mielas kaimyne,". . ."Mielas žemaitukų švietėjau,". . ."Mielas Žemaiti Antanai,". . . A. Brazauskai prie Medvėgalio,". . .Brazauskų Antanui netoli Paežerio," "Mielas bičiuli ir žemaiti". . . Kitaip sakant naujas laiškas—negirdėtas kreipinys.

Leonas Jonikas gerai atsiminė gimtųjų kaimų pavadinimus, viską, kas ji siejo su palikta Lietuva, netgi Laukuvos apylinkės gyventojų pavardes. Jis laiške pasakojo:

"Beje, kai kurios pavardės man "pažistamos." Veikiausiai tai bus anūkai ar proanūkiai prieš 60 metų Apvaršuvoje gyvenusių mano kaimynų. Kiek prisiminimų!

Liatukų buvo visas Apvaršuvos kaimo kraštas, bet anie, nežinia kokiais išrokavimais, priklausė naujųjų Varnių parapijai, o mes—Laukuvos.

Prisimenu sekamus Liatukus: Bagotąjį, Saldinį, Ališ-kų, Trakiškį ir Adomą. Pas pastarąjį man teko vieną žiemą plukti per pusnis pasimokyti rašto. "Daraktorium" buvo Kazimieras Vaičekauskas, bene Jūsų mokinių S. Vaičekauskaitės ir V. Vaičekausko senelis ar prosenelis? Kazimiero duktė (nepamenu vardo) tik viena mūsų kaime mokėio rašyti lietuviškai.

Kai mano du broliai pabaigoje praeito šimtmečio išvyko Amerikon, ji rašydavo mums "gromatas." Beje, ji buvo pirmutinė mergina į kurią aš įsimylėjau "iki ausų." Buvau tada lygiai 4 metų, o ji—apie 40.

Kitų apvaršuviškių pavardės man pažįstamos. A. Gumuliauskaite, S. Gedvilas, A. Gruodis, J. Gedvilaitė ir K. Ežerskytė. Anų buvo tik po vieną šeimą mūsų "sodoje."

Iš šio laiško matome, kad Leonas turėjo gerą atmintį.

Gili (o ir netolima Žemaitijos praeitis, jos paminklai labai traukė L. Joniką ir kaip žmogų, ir kaip publicistą (beje, tai pastebima ir "kasdien" apžvalgose, kur gausu faktų iš istorijos, archeologijos, liaudies meno ir kūrybos išsireiškimų ir panašiai). Neužmiršo gimtojo Laukuvos krašto. Laiške rašė:

"Gi man, kaip buvusiam to krašto gyventojui, būt labai malonu paskaityti. Beskaitydamas gal dar surasčiau ir pažįstamų . . .

Prašė siųsti A. Nezabitausko, Vl. Statkevičiams, K. Balčiūno, A. Šidlausko, A. Tautavičiaus, kitų kraštotyrininkų straipsnius apie gilią Žemaitijos senovę. Pageidavo Medvėgalio, Lūkšto ežero padavimų, rugiapjūties papročių ir dainų. Jo širdis turtėjo.

Dešimt metų praėjo nuo mudviejų susitikimo. Trumpas laiškas nesutalpina prisiminimus. Žilagalvis Leonas, gerdamas arbatėlę, patvirtino: "Išties, lietuvis trokšta aplankyti tėviškę, pasigrožėti žydinčia pieva, pakvėpuoti gaiviu laukų oru, susitikti su bičiuliais, pažįstamais, kūdikystės ir jaunystės draugais . . . Čia basas išbraidžiau pievas, čia klausiausi tėvelių, kaimynų pasakojimus apie lietuvių kovas su kryžiuočiais ir kelavijuočiais. Čia gražioji Žemaitija!

Prieš trejus metus Leono Joniko palaikus palaidojo Laukuvos kapinėse. Ir aš, padėjęs rudens gėlių puokštę. 1975 m. spalio 16 dieną neskubėjau iš kapinių išeiti. Tą rodo nuotrauka.

Kartais aplankau Laukuvos kapines. Čia stabteli ekskursijos iš tolimiausių Lietuvos kampelių. Anądien latvių mokytojų būrelis atvyko. Jiems pasakojau apie šaunų lietuvių spaudos darbuotoją, visada paprastą, kuklų, geros širdies, jautrų lietuvį. Leonas aukštai vertino žemaičių vardą ir kraštą.

Tai malonios ir šiltos minutes.

Gerbiamas Redaktoriau! Labas dienas siunčiu visam "Laisvės" kolektyvui ir spaustuvės darbuotojams.

Antanas Brazauskas

Prieš trejus metus Leono Joniko palaikus palaidojo Laukuvos kapinėse. Ir aš, padėjęs rudens gėlių puokštę, 1975 m. spalio 16 d. neskubėjau iš kapinių išeiti.

Ant Brazauskas

DOKUMENTAI LIUDIJA — V. UŽGIRYS

4. Kad valstybė tarnautų bažnyčiai

[Tęsinys iš praeito num.]

Kaip lietuvių klerikalai supranta bažnyčios ir valdžios, religijos ir tautos santykius, išsiaiškinome praeitą kartą. Įtikinėdami visus ir visur, kad jie, kai rūpinasi religijos laisvės reikalais, būtent labiausiai rūpinasi ir tautos laisve, sutapatindami katalikybę su lietuvių tauta, klerikalai siekia įgyti antitarybinėje emigracijoje visais klausimais pirmenybę, teikiančią galimybių turėti visais atžvilgiais pelningą "vadavimo" iniciatyvą, užsiimti palankesnes, naudingesnes sau pozicijas ir tarptautiniame šaltajame antikomunistiniame kare. Kovodami už "tikėjimo laisvę" socialistiniame pasaulyje, jie tarytum demonstruoja savo begalinį jaudinimąsi dėl tikinčiųjų religinių, t. y. dvasinių, reikalų. Bet kaip lietuvių kunigai ir klerikalai iš tikrųjų supranta tikėjimo laisvę, kokią jie siūlo "laisvai Lietuvai" dvasinę laisvę, kaip, pagaliau, jie praktiškai suvokia katalikų bažnyčios teises ir laisvę, kaip jie įgyvendina kai gali, "rūpinimąsi" žmonių dvasios reikalais, mums padeda suprasti daugelis dokumentų, surinktų knygoje "Klerikalizmas ir katalikų bažnyčia buržuazinėje Lietuvoje."

Šiandien jie, gyvendami svetur, visuose kampuose kalba apie tai, kad jiems rūpi laisva bažnyčios padėtis Lietuvoje, katalikų teisės atlikti dvasines ir religines pareigas. Tada, kai Lietuvoje tvarkėsi priimtina jiems buržuazinė valdžia, protegavusi katalikų bažnyčią valstybės gyvenime, patikėjusi jai didžiules teises svarbiausiose tautos dvasinės buities srityse, katalikų "laisvės apaštalai" rūpinimąsi dvasios ir religijos reikalais tapatino su kišimusi į pasaulietiškos valdžios reikalus, su aktyviu, be galo žemišku, nieko bendro su religijos ir dvasios poreikias neturinčiu politikavimu, su pastangomis kuo daugiau sau nugriebti nuo materialinės gerovės stalo.

Kai krikščionys demokratai, panaudoję socialinę demagogiją, laimėjo rinkimus į Steigiamąjį ir II seimus, jie pasinaudojo visokiomis galimybėmis iš valstybės iždo materialiai stiprinti katalikiškas organizacijas ir dar pagerinti išimtinai gerą kunigų padėtį, o jų veikėjai pagarsėjo aferomis, rodžiusiomis, kad jiems rūpi visai ne dvasios reikalai. Neatsitiktinai dar 1926 m. rinkimuose į III seimą jie pralaimėjo. Jeigu jie pralaimėjo krašte, kur katalikai sudarė daugumą, dar tada 1926 m., tai kaip dabar jie gali mėginti vaizduotis tautos daugumos grindžiamais jos interesų reiškėjais?

Klerikalams, kaip rodo gausūs faktai, pirmiausia rūpėjo ne religinės, dvasinės lietuvių teisės ar laisvės, o savi politiniai ir ekonominiai reikalai. Tad šitie, dievo ir tiesos vardu kalbantys, veikėjai spėjo pasižymėti gėdingomis piniginėmis machinacijomis ir įvairiomis spekuliacijomis (apie tai plačiai rašoma knygos įžangoje).

Pirmiausia dvasiniais tikinčiųjų poreikiais turi rūpintis kunigai, bažnyčia. Tai turi būti elementari tiesa. Jos laikomasi ir socialistiniame pasaulyje. Tarybų valdžia įsitikinusi, kad kunigų profesija skirta būtent dvasiniams, religiniams tikinčiųjų poreikiams tenkinti ir tam sudaro visas reikalingas sąlygas. Tuo tarpu klerikalai, kurie užsiima katalikybės išpažintojų politiniais reikalais, turėdami pripažinti šią bažnyčios institucijų pareigą, praktikoje stengiasi kunigus ir katalikų bažnyčią paversti politikos ir kitų grynai žemiškų reikalų įrankiu.

Todėl buržuazinėje Lietuvoje kunigai ir vyskupai nuolatos dalyvavo tiesioginėje politinėje veikloje, užsiėmė tokiais reikalais, kurie visai nedera dievo tarnams, nevengė paprasčiausių politinių intrigų, klastų, apgaulės, pažeidinėjo įstatymus ir t. t.

Dokumentas Nr. 11

1919. VIII. 31. Krikščionių demokratų konferencija priima nutarimą, kuriuo reikalauja šalinti iš valstybinių įstaigų pažangius, nekatalikiškai mąstančius lietuvius:

"Mūsų visose įstaigose turim jau visą eilę ne tik svetimtaučių, bet ir lietuvių kaip komunistų, rev(oliucinių) soc(ialistų) liaudininkų ir socialistų liaudininkų (. . .) L(ietuvių) kr(ikščionių) dem(okratų) partijos konferencija, turėdama tai omenyje, tokį vyriausybės elgimąsi nusprendė pripažinti nevykusiu ir reikalauti, kad visi priešvalstybiniai gaivalai, lietuviai ir svetimtaučiai, iš visų valstybinių įstaigų būtų pašalinti."

Štai kaip krikščionys ir drauge demokratai (!), mokantys Tarybų Lietuvą demokratiškumo, supranta praktikoje šį demokratiškumą!

Kunigų, kurių profesija nėra politinė, kišimąsi į politiką, panaudojant specifiškai religines priemones, oficialiai sankcionavo Lietuvos vyskupai, savo konferencijoje 1926.II.15. priėmę nutarimą dėl kunigų dalyvavimo politinių partijų veikloje (dokumentas Nr. 26): "(. . .) kunigai Lietuvoje turi teises ir gali, o kai kada turi net pareigą dalyvauti politikoje." Nors vyskupai sakė, jog "kunigų skaičius vyskupijose yra per mažas tiesioginiams jų pašaukimo darbams" atlikti, tačiau rūpinosi, kad bent po vieną nuo kiekvienos vyskupijos kunigą išrinktų į III seimą. Pasirašė—A. Karosas, P. Karevičius, J. Skvireckas ir J. Kutka.

Tačiau ir tiesioginė kunigų parama klerikalams nepadėjo laimėti rinkimų. O juk vyskupai (J. Skvireckas, A. Karosas, J. Staugaitis, K. Paltarokas, J. Kutka)1926. IV. 16 paskelbė specialų, pirmą įkurtos Lietuvos bažnyčios provincijos ganytojišką laišką, raginantį tikinčiuosius balsuoti tik už katalikus (dokumentas Nr. 27).

"Balsuodami už nekatalikus, parduotumėte savo sąžinę, atiduotumėte bedievių rankosna savo brolių katalikų sąžines, savo rankomis griautumėte Kristaus bažnyčią, išduotumėte patį Kristų."

Štai kaip savotiškai kunigai Lietuvoje suprato katalikо sąžinės laisvę! Argi jie ją kitaip supranta dabar, atsidūrę svetur? Ar palieka jie tautos laisvės suvokime vietos skirtingoms krikščioniškoms religijoms, kitaip galvojančių lietuvių sąžinės ir dvasios laisvei?

Už kitų laisvės užgniaužimą Lietuvos kunigai ir klerikalai kovojo ne tik ganytojiškais raštais, bet ir veiksmais.

Bus daugiau

IŠ MANO SENŲ PERGYVENIMŲ — PROF. J. PETRAITIS

Savaitė Varnių koncentracijos stovykloje

Kaltinimas prieš mane

Nuvažiavęs į Kauną į Žem— "Sėsk, pavešiu,"—sustabdęs arklį, tarė jaunuolis.

Aš sėdau, ir dar su saule buvau Žarėnuose. Čia jis pasuko lauke keleliu kaimo link, o aš nukeliavau Telšių link. Nepraėjau ir pusės klm, mane pasivijo žemaitis, pasikinkęs porą gerų arklių į gana gražius ratukus, ir pasisiūlo pavežti. Pasisakė vežęs kunigą prie ligonio ir grįžtąs ji nuvežęs. Pavažiavau dar keletą kilometrų. Apie 2 valandą nakties buvau jau Telšiuose. Stotyje palaukiau traukinio ir rytą jau buvau Šiauliuose.

Pe kelių dienų iš Varnių pragaro paleido matininką Žievį, Mažeikių pirklio vežiką ir dar 2 jaunuolius.

Kaltinimas prieš mane

Nuvažiavęs į Kauną į Žemės ūkio ministeriją, sužinojau, kad apie mano areštą Žemės ūkio ministerijai buvo pranešta jau antradienį. Ministeris Aleksa tuojau kreipėsi į Ministerį-pirmininką, Krašto apsaugos ir Vidaus reikalų ministerius. Vidaus reikalų ministeris trečiadienį išsikvietė Siaulių apygardos saugumo darbuotojus Januškevičių, Pakulį ir Aukštikalnį-Vysogorovą, kurie raštu mane apkaltino sekančiame:

1. 1914-1915 m. m. aš dalyvavęs Šiaulių moksleivių "aušrininkų" kuopelėje, kuriai vadovavo bolševikai Janonis ir Brašiškis.

2. 1915 metų vasarą už priešvalstybinių priklamacijų platinimą aš buvęs pašalintas su vilko bilietu iš Ekaterinoslavo mokytojų seminarijos.

3. 1915-1917 metais aš buvęs aktyvus narys slaptos Kursko moksleivių-socialistų kuopelėje ir dalyvavęs pasikėsinime į Vysogorovą ir Štiurmę. Po Vasario revoliucijos aš buvęs išrinktas į Kursko darbininkų tarybą, kur susidėjęs su pačiais kairiaisiais. Po bolševikų revoliucijos aš tapęs Kursko gubernijos revoliucinės tarybos vice-pirmininku, redagavęs gubernijos revoliucinės tarybos laikraštį "Izviestija Kurskago sovieta"; 1919 m. drauge su kitų 15 tokių pat bolševikų ypatingosios armijos, vadovaujamos generolo Škuro, karo lauko teismo aš buvęs pasmerktas pakarti, bet staigus Budiono armijos polimas išgelbėjęs nuo mirties. Po to du metus aš matavęs sovchozus ir kolchozus Gomelio gub.

4. Grįžęs Lietuvon, 1922 metų pavasarį aš organizavęs matininkų streiką. Dirbdamas matininku, stengiausi organizuoti Šuklių ir Polekėlės kolchozus; mėginęs išleisti bedievišką bolševikišką laikraštį "Šaipokas."

5. Studijuodamas Lietuvos universitete Kaune drauge su kitais organizavęs studentų-socialistų draugiją, o studijuodamas Žemės ūkio akademijoje — organizavęs studentų "Kultūros" būrelį, kurio tikslas—kova prieš tikybą ir tautiškumą už socializmą.

6. Dirbdamas Šiaulių apskrities agronomu, organizavęs Žemės ūkio draugijas, galvijų kontrolės ratelius, kergimo ratelius, t. y. užuomazgas būsintiems kolchozams, kuriuos įsteigs po ruošiamo bolševikiško perversmo. Todėl kergimo punktų Šiaulių apskrityje pristeigęs nemažesnį skaičių kaip visoje likusioje Lietuvoje. Draugaująs tik su Mišeika, Norkūnu, Švambariu, Trečioku ir kitais bolševikais. Agentūros žinomis, pervežąs nelegalią literatūrą, bet kelis kartus pakračius pakelyje, rasta tik legali bedieviška literatūra.

Minėtas kaltinimas buvo perduotas Žemės ūkio ministerijai. Vidaus reikalų ministeris pasakęs, kad Žemės ūkio draugijų ir kitų panašių organizacijų organizavimas yra vyriausybinė priemonė ir agronomui privaloma. Už nusižengimus, padarytus užsienyje, Lietuvos įstatymai nebaudžia. Valdininkų nereikia siųsti į Varnių koncentracijos stovyklą,—reikia surinkti rimtą medžiagą ir pristatyti į ministeriją, kuri perduos valdininką kariuomenės teismui. Liepęs mane tuojau paleisti iš Varnių koncentracijos stovyklos, bet atidžiai sekti.

Žemės ūkio ministerijoje, taip pat sužinojau, kad penktadienį ministerį Aleksą aplankęs Varnių kanauninkas ir papasakojęs apie mane ir matininką Žievį. Kanauninkas aplankęs ir Ministerį-pirmininką, Krašto apsaugos bei Vidaus reikalų ministerius.

— "Kaip likimas žaidžia žmogumi,"—tarė man referentas agronomas Mikšionis: "dvejeta mėnesių atgal Tau primygtinai siūlo Žemės reformos valdybos valdytojo postą su vice-ministerio teisėmis, siūlo pačiam pasikviesti visus bendradarbius (net departamentų direktorius), kokius tik nori. Nepraėjo ir dviejų mėnesių, kai Tu atsidūrei Varnių pragare."

Praėjo keleri metai. Putvinskis nusivežė mane apžiūrėti jo galvijų bandą ir patarti. Ryt dieną mane nuvežė į Kelmę prie autobuso Putvinskio kučerius Rudaitis, buvęs Varnių koncentracijos stovyklos viršininkas (veždamas, jis papasakojo, kad pasityčiojimo iš manęs būdus taikęs Aukštikalniui pavedus ir Aukštikalnio sugalvotus. Taip pat sakė, kad už berno ištrėmimą į koncentracijos stovyklą Mažeikių pirklys-žydas davęs Aukštikalniui 5000 litų.

Kiek čia tiesos, negaliu pasakyti . Pasirodė, kad už vagystę ar sumušimą kokio tai didelio pono giminaičio jį atleido iš tarnybos be kompensacijos . . .

Į karininkus Rudaitis buvo pakeltas iš kareivių už narsumą lenkų-lietuvių kare. Išsimokslinimo buvo mažo, ir prisėjo eiti kučerinti. Bet kučeriu jis buvo neilgai: liaudininką Brazaitį iš Teisingumo ministerijos atleido į pensiją, ir naujas kompensacijų tvarkytojas pripažino Rudaičiui kompensaciją. Gavęs kompensaciją. Rudaitis atidarė smulkią krautuvėlę Šiauliuose ir prekiavo.

Pabaiga

Lietuva neteko žymaus mokslininko

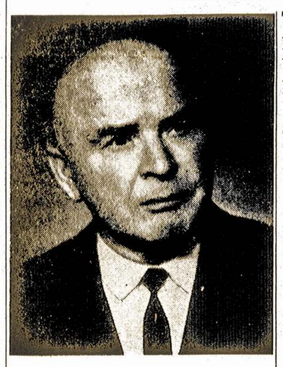

Vilnius. — Balandžio 24 d. mirė ilgametis LŽŪA Augalų apsaugos katedros vedėjas, LTSR nusipelnęs mokslo veikėjas, biologijos mokslų daktaras, profesorius Stanislovas Mastauskis.

S. Mastauskis gimė 1890 m. Panevėžio apskrityje. Gamtos mokslus studijavo Simferopolyje. Nuo 1920 m. pradėjo dėstyti entomologiją ir zoologiją Dotnuvos žemės ūkio technikume. Perorganizavus technikumą į Žemės ūkio akademiją, savo gyvenimą ir veiklą susiejo su šia aukštąja mokykla. Iš pradžių dirbo Zoologijos-fitopatologijos katedroje asistentu, vėliau dėstytoju, ilgą laiką buvo docentas. 1948-1969 m. vadovavo Augalų apsaugos katedrai. 1952-1955 mokslo metais Miškų ūkio fakulteto dekanas.

Šalia pedagoginio darbo prof. S. Mastauskis tyrė augalų kenkėjų fauną, rašė vadovėlius, mokslinius bei populiarius straipsnius. Jo plunksnai priklauso apie 300 spausdintų darbų, jis—pirmųjų lietuviškų zoologijos bei entomologijos vadovėlių, o taip pat specialiųjų terminų autorius. Iš stambesnių darbų paminėtini vadovėliai "Taikomoji zoologija," "Lauko kultūrų apsauga nuo kenkėjų" ir kiti. Mokslinių tyrimų medžiaga apibendrinta kapitaliniame faunistiniame tritomyje "Bestuburių žemės ūkio kenkėjų fauna Lietuvos TSR." Prof. S. Mastauskis pelnytai laikomas Lietuvos taikomosios entomologijos pradininku.

1962 metais S. Mastauskiui suteikti Lietuvos TSR nusipelniusio mokslo veikėjo ir profesoriaus vardai.

Prof. S. Mastauskis aktyviai dalyvavo ir visuomeninėje veikloje. Daug metų buvo Akademijos ir Universiteto mokslinių tarybų ir Lietuvos entomologų draugijos prezidiumo narys.

Visi, kurie pažinojo ir bendravo su prof. S. Mastauskiu, visada gėrėjosi jo optimizmu, energija, dideliu darbštumu, erudicija, meile savo specialybei, jaunimui. Toks prof. S. Mastauskis ilgam liks visų jį pažinojusių atmintyje.

Dvidešimt pripažinimo metų

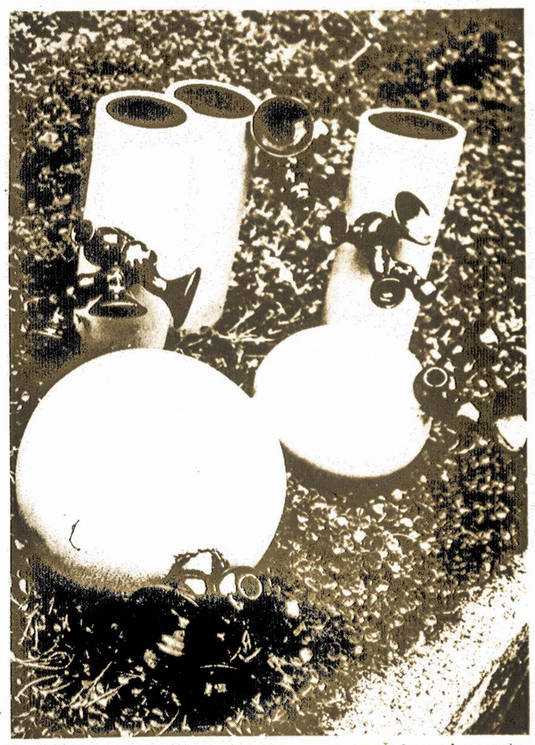

L. Šulgaitės darbų kompozicija. T. Žebrausko nuotr.

Nuotraukoj: (iš kairės į dešinę) menotyrininkas E. Potalujus, menotyrininkė A. Girdzijauskaitė, L. Šulgaitė ir dailininkas V. Ciplijauskas aptaria L. Šulgaitės darbus, kurie bus eksponuojami jos naujojoje personalinėje parodoje.

Vilnius. — Štai jau dvidešimt metų vilnietės dailininkės keramikės Liucijos Šulgaitės vardą galima rasti Lietuvos, Tarybų Sąjungos ir užsienio parodų kataloguose. 1971 metais Italijoje įvykusiame tarptautiniame keramikos konkurse trys L. Šulgaitės darbai—dekoratyvinės vazos, pavadintos bendru pavadinimu "Lašai"—buvo pažymėtos aukso medaliu.

L. Šulgaitės dekoratyvinės vazos, plastinės kompozicijos puošia daugelį Vilniaus, Palangos, Uljanovsko visuomeninių pastatų, jas galima pamatyti ir dailės muziejuose, ir buityje.

Lietuvos sostinėje pasitikimas iš Festivalio grįžusių dalyvių

Tai vaizdas Vilniaus aerouoste rugpjūčio 25 dieną. APIE TAI "Komj, tiesoje" (rugpj. 26 d.) rašoma:

Vakar į Vilnių grįžo respublikos jaunimo pasiuntiniai, dalyvavę XI Pasauliniame jaunimo ir studentų festivalyje Havanoje: LLKJS Centro Komiteto sekretorius P. Ignotas, Panevėžio "Ekrano" televizorių gamyklos montuotoja, TSRS Aukščiausiosios Tarybos deputate A. Kavaliauskaitė, Vilniaus "Dainavos" restorano konditerė S. Rukšėnaitė. Kartu su oficialia delegacija iš Havanos grįžo meninės grupės atstovai—V. Ganelino trio ir brolių Frankonių vokalinis duetas.

Vilniaus aerouoste festivalio dalyvius sutiko Lietuvos LKJS Centro Komiteto antrasis sekretorius V. Golubkovas, LLKJS CK sekretorė G. Šaltenienė, atsakingi respublikos komjaunimo CK darbuotojai, sostinės jaunimo atstovai.

Tarybiniai šokėjai 11-tojo Pasaulinio Jaunimo Festivalio įvykusio Kubos sostinėj, Havanoj programoje žavėjo skaitlingą publiką.

St. Petersburg, Fla.

Žurnalistas Vytautas Kazakevičius [penktas iš dešinės] tarp pažangiųjų lietuvių prie "Lithuanian Senior Citizens" klubo, St. Petersburg, Florida.

Kelėtas bruožų iš mūsų organizacinės veiklos

Šią vasarą nemaža klubo bei draugijos narių išsiskirstė po įvairias vietas. Vieni išvyko į Lietuvą, kiti nusitarė pakeliauti po Ameriką. Tačiau mūsų organizacinė veikla nebuvo pilnai nutraukta.

Kiekvieną mėnesį, nors ir negausūs, LLD—jos ir klubo įvykdavo susirinkimai. Jie būdavo su pietumis ir pamarginimais.

Mūsų dainininkai Violeta ir Stasys Kuzmickai padainuodavo duetas ir solo. Nuobodžiauti neturime laiko, viską nors sugalvojome.

Rugpjūčio pradžioje iš viešnagės T. Lietuvoje grįžo Juozas Dobrow su savo sūnum Juozu. Jiedu amerikiečiai, Lietuvą aplankė pirmą kartą. Jiems labai patiko tėvų kraštas. Jie domėjos Lietuvos architektūra, naujais pastatais, menu mokslu. Jiems patiko Lietuvos žmonių draugiškumas. Taipgi sugrįžo Lietuvoje viešėjusi Elena Siaurienė. Elena paliko Lietuvą 1909 metais. Per tiek metų Lietuvą aplankė pirmą kartą. Ji apie naują Lietuvos gyvenima labai gražiai kalbėjo, džiaugėsi, kad turėjo progą aplankyti. Ji patarė ir kitiems nuvykti ir pamatyti, kaip Lietuvos žmonės gražiai gyvena.

Julė Andriulienė jau ne pirmą kartą aplankė Lietuvą. Ji, be kitako, sakė:—Nors ir po trumpo laiko vėl aplankysite Lietuvą. Visuomet pamatysite ką nors naujo. Lietuva žengia sparčiai visose gyvenimo srityse.

Rugpjūčio 19 mūsų kampelį aplankė svečias iš T. Lietuvos. Tai Vytautas Kazakevičius. Kadangi žinojom, kad svečias atvyksta, tad turėjome progą sukviesti gražų skaičių publikos. Po skanių pietų, kuriuos pagamino M. ir A. Raškauskai, klubo prez. Valys Bunkus svetį pristatė, kaip seniai pažįstamą iš mūsų kelionės po Lietuvą.

Keliais žodžiais apibūdino jo darbštumą ir draugiškumą su užsienio lietuviais. Linkėjo svečiui geros sėkmės jo užsibrėžtame darbe.

Po to svetį sveikino LLD 45 kp. pirmininkas Stasys Kuzmickas, W. Dubendris, Helena Janulytė, R. Feiferis, M. Raškauskienė ir A. Pakalniškienė. Visi linkėjo Amerikoje viešnagę praleisti sėkmingai.

Paskui buvo pristatytas Vytautas Kazakevičius. Pirmiausia jis perdavė linkėjimus iš Lietuvos padangės. Toliau sakė, kad jam teko pakeliauti plačiai po Ameriką ir susitikti įvairių žmonių, ir užsukti į mūsų gražiąją Floridą.

V. Kazakevičius atsisveikindamas sakė:—kai skamba pas jus lietuviška daina, lai gyvuoja tarpe mūsų draugystė!

Čia sutikęs daug pažįstamų. "Jūs visi man mieli savi,"—baigė savo kalbą, ir kojo už gražų priėmimą, gražius žodžius ir linkėjimus.

Toliau V. Bunkus pristatė Julę Andriulienę. Ji linkėjo V. Kazakevičiui laimingai sugrįžti į savo tėvynę ir jam tarti mūsų organizaciją įteikė kuklią dovanėlę.

Dainos Mylėtojų Choras padainavo kelias dainas. Stasys Kuzmickas solo. Vadavo Adelė Pakalniškienė. Akomponavo Helena Janulytė.

Toliau sekė draugiški pokalbiai ir su svečiu susipažinimas.

V. Kazakevičiu gėlėmis mūsų gerbiami bičiuliai Broné ir Juozas Vaitkai. Rugpjūčio 23 dieną klubo salėje B. ir J. Vaitkai paruošė Vytautui šaunią atsisveikinimo puotą. Jie pakvietė savo draugus bei bičiulius. Stalas buvo apkrautas įvairiais valgiais ir gėrimais. Linksmai prabėgo popietė. O kad paįvairinti ši draugišką pobūvį, pijanistė Helena Janulytė paprašė mūsų mylima dainininką Stasį Kuzmicką svečiui padainuoti.

Taip mes atsisveikinom su Vytautu Kazakevičium. Iki pasimatymo Vilniuje!

Rugsėjo 2 d. Lietuvių Piliečių Klubo salėje įvyko LLD 45 kp. susirinkimas. Jį pravedė kp. pirm. Stasys Kuzmickas. Stasys kalbėjo, kad Draugijos veikla šiuo laiku maža, turime tik kuopos susirinkimus, nes daug mūsų narių dar atostogauja. Tačiau spalio mėnesi pradėsime pastoviai veikti.

Kuopos sekr. Broné Vaitkienė perskaitė praėjusio susirinkimo tarimus. Taip pat priminė, kad LSC klubas paskyrė United National Day Committee paramai $25.

Taipgi skaitė laišką nuo Adelės Pakalniškienės. Ji rezignavo iš Dainos Mylėtojų choro vadovybės.

Kuopos ir klubo valdybos turės posėdį, kaip sutvarkyti Choro reikalus.

Po susirinkimo turėjome pietus, muzika ir šokius.

V. Bunkienė

Vytautas Kazakevičius, kuris šiuo metu yra atvykęs iš Vilniaus ir lankosi Amerikos lietuvių kolonijose, čia matomas su ilgamečiu Laisvės skaitytoju ir liaudies poetu A. Geniu Shenandoah, Pa. S. Narkėliūnaitės nuotrauka

MIAMI, FLA.

MŪSŲ VEIKLA PO ATOSTOGŲ

Saulėtos, karštos dienos praeina—prasideda sueigos, mitingai, koncertai ir kita veikla. Neatsiliekame mes ir Floridoje. Musų LLD kuopos ir LSK veikėjos N. Iešmantienė ir M. Navickienė jau grįžo iš atostogų ir stojo į organizacinę veiklą. Taip ir J. Andrus, A. Švėgžda parsivežė gražių įspūdžių iš Tarybų Lietuvos.

Ir dar viena naujiena. Rugpjūčio 25 susitikome su malonu svečiu iš Tarybų Lietuvos—Vytautu Kazakevičium. Tai buvo staigi, iš anksto neplanuota sueigėlė. Sužinojus, kad svečias jau grįždamas į tėvynę, penktadienį per Miamyje, greitomis buvo organizuota sueigėlė su svečiu pasimatyti. Taip ir susirinko nedidelis būrelis norinčių palinkėti laimingos kelionės. Šiuo reikalu gražiai pasirūpinavo Iešmantai ir Nevinsai.

Vytautas Kazakevičius lankėsi JAV gražiu ir geru laiku. Jis renka medžiagą knygai apie Amerikos pažangiųjų lietuvių judėjimą, jų kultūrines organizacijas ir jų veikėjus. Tarybų Lietuvos spaudoje, ypač kultūros baruose," V. Kazakevičius yra gausiai rašęs apie mūsų judėjimo pirmaeilius veikėjus. Kiek pirmiau, Vytautas dirbo kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais Komitete. Tad kai kuriems mūsų gerbiami bičiuliai Broné ir Juozas Vaitkai. Rugpjūčio 23 dieną klubo salėje B. ir J. Vaitkai paruošė Vytautui šaunią atsisveikinimo puotą. Jie pakvietė savo draugus bei bičiulius. Stalas buvo apkrautas įvairiais valgiais ir gėrimais. Linksmai prabėgo popietė. O kad paįvairinti ši draugišką pobūvį, pijanistė Helena Janulytė paprašė mūsų mylima dainininką Stasį Kuzmicką svečiui padainuoti.

Taip mes atsisveikinom su Vytautu Kazakevičium. Iki pasimatymo Vilniuje!

Rugsėjo 2 d. Lietuvių Piliečių Klubo salėje įvyko LLD 45 kp. susirinkimas. Jį pravedė kp. pirm. Stasys Kuzmickas. Stasys kalbėjo, kad Draugijos veikla šiuo laiku maža, turime tik kuopos susirinkimus, nes daug mūsų narių dar atostogauja. Tačiau spalio mėnesi pradėsime pastoviai veikti.

Kuopos sekr. Broné Vaitkienė perskaitė praėjusio susirinkimo tarimus. Taip pat priminė, kad LSC klubas paskyrė United National Day Committee paramai $25.

Taipgi skaitė laišką nuo Adelės Pakalniškienės. Ji rezignavo iš Dainos Mylėtojų choro vadovybės.

Kuopos ir klubo valdybos turės posėdį, kaip sutvarkyti Choro reikalus.

Po susirinkimo turėjome pietus, muzika ir šokius.

V. Bunkienė

Šiam darbui kuopos komisiją sudaro N. Iešmantienė, J. Sukaitis ir V. Bovinas. Kuopa ir komisija prašo visus narius ir laikraščio skaitytojus prie šio darbo prisidėti.

Kuopa savo auką į "Laisvės" išlaikymo fondą skirs sekančiam susirinkime. Taip pat nutarta spaudos paramai ruošti bankietą bei koncertą. Visi kviečiami ir asmeniškai prisidėti į laikraščio išlaikymo fondą su auka. Ypatingai šiuo metu, kai mūs gretos retėja, didesnė atsakomybė tenka mums, kuriems laikraščio išlaikymas yra brangus.

Baigus susirinkimą, draugas Švėgžda trumpai pabrėžė savo įspūdžius iš kelionės į Tarybų Lietuvą. Jis matė Lietuvoje didelę pažangą visose gyvenimo sferose.

LSK Pradėjo Sezono Veiklą

Po dviejų mėnesių vasarinių atostogų, LSK rugsėjo 3 pradėjo sezono veiklą. Pagrindinė LSK veikla—sekmadienių sueigos, popietės. Nors ir be didelių reklamų, tačiau susirinko gana skaitlingai dalyvių į tradicinį LSK sezono atidarymo pobūvį. Pietų ruošą puikiai atliko LSK darbuotojai Valentina ir Alex Nevinsai.

Žinoma, LSK yra ir kultūrinė organizacija. Sueigų dalyviai ne tik pavalgyt ateina. Čia jie randa tarybinės literatūros, laikraščių, žurnalų, knygų, o kartais būna ir meninės programos. Tiesa, šis atidarymas praėjo be programos, bet tuo reikalu rūpinasi LSK valdyba ir kiti veikėjai. Manoma, kad ir choristai dar pradės aidėti.

Kultūrinėje, kaip ir kitoje veikloje, aktyvumą kartais sutrukdo esminės priežastys. Pasikeitė sąlygos ir pas mus. Štai pirmasis vietinio choro organizatorius J.Tamsonas, dėl susilpnėjimo sveikatos, jau pora metų negali dalyvauti choro veikloje. J. Daugirdas, veikęs choro valdyboje, šiuo metu apie 3 savaites išgulėjo ligoninėje. Taip pat buvę choro veikėjai A.P. Gabrėnas, J. Viginas jau išėjo į amžiną poilsį. Yra ir daugiau tokių. Arba Ch. Tamošiūnas, jau atšventęs 90-ąjį gimtadienį, veiklus LSK narys, buvęs jo pirmininku, dabar direktorių taryboje, tapo pažeistas važiuotės avarijoje. Jo sveikata lėtai gerėja. Vadinasi, šios ir neminėtos priežastys paliečia ir mūsų kultūrinę veiklą. Linkime visiems geriausios sveikatos.

V. Bovinas

UŽ NEPRIKLAUSOMYBĘ

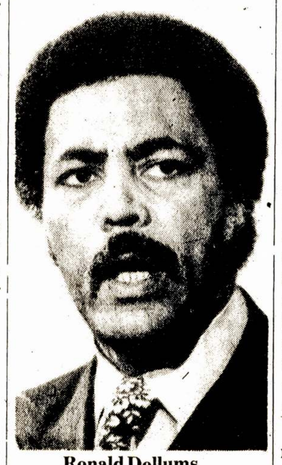

Ronald Dellums

Ronald Dellums yra Kongreso Atstovų Rūmų narys, demokratas iš Californijos. Jis liudijo Jungtinių Tautų Dekolonizacijos komitete, kuris svarstė Puerto Rico salos ateitį. Jis griežtai pasisake už Puerto Rico liaudies teisę į pilną nepriklausomybę. Jis sako, kad tos salos Jungtinių Valstijų 80 metų dominacija turi būti baigta.

"Kova už taiką—visų mūsų uždavinys"

Mūsų žymioji veikėja Ksavera Karosienė neseniai lankėsi Maskvoje ir ta proga keletą dienų praleido Lietuvoje. Vilniaus dienraštis "Tiesa" [rugpj. 30 d.] įdėjo savo korespondento V. Kavaliausko tokį pasikalbėjimą su viešnia.—Red.

Kokiu tikslu atvykote į Tarybų šalį?

Kartu su kitų pažangių JAV organizacijų atstovais mane pakvietė į Maskvą Tarybinių draugystės draugijų sąjunga.

Dienos, praleistos Tarybų šalies sostinėje, buvo labai turiningos: svarstėme konkretaus bendradarbiavimo artimiausiais dvejais metais programą. Suderinome pasikeitimo delegacijomis, studentais, knygomis, kino filmais klausimus.

Tarybų Sąjungoje Jūs nebe pirmą kartą. Kas ypač paliko įspūdį šįkart?

Įdomu visuomet lyginti—juk nuo pirmo apsilankymo Tarybų šalyje praėjo puspenkto dešimtmečio. Be to, kiekvieną kartą norisi pažinti vis naujus plačiosios jūsų tėvynės kampelius. Nepaprastai jaudinausi, lankydama vietas, kuriose sprendėsi ne tik jūsų šalies, bet ir visos žmonijos likimas,—Volgogradą, kur fašizmui buvo suduotas vienas skaudžiausių smūgių.

Aplankėme ir Toljatį—vieną tarybinės automobilių gamybos centrų.

Toljatyje pamatėme daug įdomaus—kaip dirba ir ilsisi tarybiniai žmonės. Kartu su šeimininkais pražingsniavome cechais vos ne penketą kilometrų—visur ne tik švara, bet ir žalumynai, gėlės.

Papasakokit kiek plačiau apie Jūsų vadovaujamą Amerikos—Rusijos institutą.

Jungtinėse Valstijose yra nemaža Tarybų šalies draugų. Juos vienija net 11 įvairių organizacijų. Penkios iš jų—pas mus, vakarinėse valstijose. Amerikos—Rusijos institutas—seniausias iš jų.

Tai buvo pirma Amerikoje Tarybų šalies bičiulių organizacija, įkurta 1932 metais, t. y. tada, kai Jungtinių Valstijų vyriausybė dar nebuvo pripažinusi TSRS.

Institutas pradėjo savo veiklą profsąjungų gretose, dabar ji kur kas platesnė. Institutas—pirmiausia draugystės, kultūrinių ryšių organizacija, kurios tikslas plėsti kontaktus tarp abiejų šalių žmonių ir organizacijų, siekti, kad vieni žmonės geriau suprastų kitus. Tam naudojame pačias įvairiausias priemones. Pavyzdžiui, turime knygyną, per kurį platiname spaudą apie Tarybų šalį—knygas, žurnalus, laikraščius, jų tarpe ir lietuviškus. Jame dirba instituto aktyvistai, jie tam aukoja savo laisvalaikį, dirba nemokamai.

O susidomėjimas Tarybų Sąjungos gyvenimu amerikiečių tarpe milžiniškas. Štai aplinkinės Kalifornijos valstijos mokyklos, sužinojusios, kad institutas turi filmų apie TSRS gyvenimą, pradėjo jų prašyti. Apskritai Amerikos jaunimo domėjimasis tarybiniu gyvenimu bei dalyvavimas instituto veikloje auga.

Ieškome naujų darbo formų. Neseniai net 600 žmonių susirinko į mūsų suorganizuotą tarybinių ir amerikiečių gydytojų—onkologijos specialistų susitikimą. Jo šūkis buvo "Prieš vėžį—bendromis jėgomis." Tokių susitikimų amerikiečiai pageidauja ir daugiau.

Jūs—žinoma pasaulinio judėjimo už taiką veikėja, esate pas mus išėjusios knygos "Su taikos misija aplink pasaulį" autorė, dalyvavote daugelyje tarptautinių kongresų ir konferencijų. Kokios JAV taikos šalininkų veiklos kryptys?

Vienas svarbiausių mūsų tikslų—pasiekti, kad kuo greičiau būtų pasirašytas ir ratifikuotas JAV-TSRS susitarimas dėl strateginės ginkluotės apribojimo. Jis taptų svariu indėliu į taikos žemėje stiprinimą. Deja, Amerikoje yra įtakingų šio susitarimo priešininkų.

Taikos šalininkai protestuoja prieš neseniai kongreso priimtą įstatymą skirti ateinančiais finansiniais metais rekordinę sumą Pentagonui. Jie siekia, kad visiems laikams būtų atsisakyta naujų masinio naikinimo ginklo rūšių. Prezidento sprendimas laikinai negaminti neutroninės bombos buvo nemažas pozityviai mastančių žmonių laimėjimas, tačiau kova dar nebaigta . . .

Kokį vaidmenį demokratiniame Amerikos gyvenime vaidina moterys?

Tai nemaža jėga Jungtinių Valstijų taikos šalininkų judėjime. Amerikos moterys kovingai protestavo prieš neteisėtą karą Vietname. Ir dabar mūsų tikslu išlieka taikos saugojimas ir stiprinimas. Tai kalba net JAV moterų organizacijų pavadinimai—"Moterys, kovokite už taiką," "Moterų lyga—už taiką ir laisvę."

Amerikietės moterys rugpjūčio 6 dieną aktyviai dalyvavo masinese demonstracijose prieš atominio ginklo gamybą. Jos vyko San Francisco, Los Angeles, Santa Barbaroje ir kituose miestuose. Valdžios mesta policija brutaliai išvaikė demonstrantus. Vien Kalifornijoje buvo suimta 3 tūkstančiai žmonių . . .

Mūsų moterys tebekovoja už rasinės diskriminacijos likvidavimą, lygiateisiškumą su vyrais. Paradoksas, tačiau tokioje civilizuotoje šalyje, kaip JAV, moterys dar laikomos antrarūšiais piliečiais. Reikalingas specialus lygybės įstatymas, tačiau tam turi pritarti 38 valstijų parlamentai. Matyt, kažkam naudinga, kad nebūtų įstatymo, ginančio moterų-darbininkių, moterų-tarnautojų interesus.

Kokie Jūsų įspūdžiai Tarybų Lietuvoje?

Gimtinėje (iš Lietuvos išvažiavau penkerių metų) esu jau devintą kartą. Esu buvusi daugelyje Tarybų šalies respublikų, ir džiugu, kad tarybinių tautų šeimoje Nemuno kraštas taip sparčiai žengia pažangos, humanizmo, taurumo keliu. Norėčiau palinkėti Tarybų Lietuvos žmonėms kuo didžiausios sekmės jų dideliuose darbuose.

Nuo praėjusių metų rudens Torontas tapo nerūkančiųjų miestu. Ten uždrausta rūkyti restoranuose, parduotuvėse, įstaigose ir kitose visuomeninėse vietose. Tai padaryta po apklausos, kurioje dalyvavo visi suaugusieji miesto gyventojai

"LAISVĖS" REIKALAI

Aukomis gavome nuo rugpjūčio 2 d. iki rugsėjo 1 d. sekamai:

Lietuvių Taut. Namo Bendrovė, Brockton, Mass., per C. Ustupą	$131.00
Peter Vizbar, Draytonvalle, Alta, Canada	84.05
F. F. Undžius, Brooklyn, N. Y., per N. Ventienę	60.00
Veronika Marozienė, Miami, Fla., prisiminimui mirusio vyro Jono Marozo	50.00
Mikalina Rulis ir Šeima, Rockford, Ill., prisiminimui mirusio vyro ir tėvelio Jono Rulio	30.00
E. Finenco, Miami Beach, Fla., prisiminimui Vlado Račkausko, per A. Račkauskienę	30.00
Lyros Choras, Philadelphia, Pa., per A. Whitlock	25.00
Helen Siaurienė, St. Petersburg, Fla.	20.00
E. N. Jeskevičiūtė, Whitestone, N. Y.	20.00
John Pateckas, Chicago, Ill.	12.00
A. Vinsky, Montreal, Que., Canada	12.00
J. Vaičekauskas, Binghamton, N. Y.	12.00
Frank Mankauskas, Miami, Fla.	10.00
Charles B. Stepon, Lewiston, Maine	10.00
F. Ulinskas, Detroit, Mich.	10.00
Juozas Žiūra, Hot Springs, Ark.	10.00
E. Morkevich, Chomedey, Laval, Que., Canada	10.00
Jonas Strich, Kenosha, Wis., per I. Mizarienę	10.00
Katryn Zemienė, Hot Springs, Ark., per B. Kubilių	10.00
Joseph Chichinskas, Rosemont, Que., Canada	10.00
Charles Meškėnas, So. Ozone Park, N. Y.	10.00
Mary Gaddis, Benton, Ill.	10.00
Elizabeth Framon, Somerville, Mass., per M. Stensler	10.00
Monica Dawnis, Cambridge, Mass., per M. Stensler	10.00
Viktorija Balonis, Binghamton, N. Y., prisiminimui mirusio draugo Edvardo Zawieckio, per J. Vaičekauską	10.00
F. Imbrose, Thunder Bay, Ont., Canada	9.00
J. Brundza, Montreal, Que., Canada, per P. Kisielienę	8.00
William Kulik, Tillson, N. Y.	8.00
Bronė Kubilienė, Hamilton, Ont., Canada	6.00
Frank Naginė, Keene, N. H.	5.00
Julia Urmonas, Chicago, Ill., per N. Ventienę	5.00
S. Wilkūnas, Grand Rapids, Mich., per E. Margis	5.00
I. Kamar, Oakland, Cal.	5.00
J. Kazlauskas, Philadelphia, Pa.	5.00
Joseph Shinkūnas, Weston, Ont., Canada	5.00
Adam Kapchūn, Brockton, Mass.	5.00
Olga J. Večkys, Haverhill, Mass.	5.00
M. Niaurienė, Verdun, Que., Canada, per M. Gudas	5.00
C. Kalascz, Halifax, Mass., per C. Ustupą	5.00
E. Brazauskienė, Hartford, Conn. per N. Ventienę	$5.00
Stanley Vaineikis, Binghamton, N. Y., per H. Pagiegalą	5.00
John Andrus, Miami, Florida	3.00
L. Skripka, Rosemont, Que., Canada, per P. Kisielienę	3.00
Charles Ustupas, Brockton, Massachusetts	3.00
J. ir B. Pavilonis, Chicago, Ill., per N. Ventienę	2.00
Mary Klish, Wallingford, Connecticut	2.00
Mary Gober, Wallingford, Connecticut	1.00
Kazys Dibulskis, Easton, Pennsylvania	1.00
J. Račkauskas, Hamilton, Ont., Canada	1.00
A. S. Michalosky, Methuen, Massachusetts	1.00
J. Navalinskienė, Binghamton, N. Y., per J. Vaičekauską	1.00
Peter W. Silk, Livingston, N. J., per M. Stensler	1.00

* * *

Širdingai dėkojame. **ADMINISTRACIJA**

KANADOS ŽINIOS

Gimtinės saulutė miela!

RAŠO JANINA VILKELIENĖ

[Tęsinys iš praeito numerio]

Aldona Alenskienė, Janina Vilkelienė, Konstancija Lekienė T. Lietuvoje.

Kiekvieną dieną buvome išvežiojami vis į naujas ir įdomias vietas. Kaip tai: Rumšiškes, Trakus, Pirčiupį. Vilniuje matėme Operą "Traviata," kur vyriausią vaidmenį vaidino Virgilijus Noreika. Visus labai domino drabužių spalvingumas.

Vilniuje teko aplankyti naują rajoną Lazdynus, ten gyvena mano pusbrolis Bronius Bagdonas su šeima ir vyro brolis Vincas Vilkelis. Tai yra gražus, švarus rajonas. Visi apartmentai apgyvendinti, žmones turi įsirengę patogiai, apsistatę gražiais baldais.

Suvažiavo giminės iš Panevėžio, Šiaulių, Anykščių, Kauno, Lazdijų. Na, tai jau buvo balių balius! O tu, žmogau, turi laikytis nes dar vis norisi daugiau pamatyti. O dienos bėga, vis reikia skubėti.

Birželio 5 ryte mus pakvietė Tėviškės draugijos pirmininkas Pranas Petronis. Ten radome ir daugiau svečių. Buvo iš televizijos darbuotoja, puiki, maloni moteris, advokatė, kuri daug paaiškino apie užsieniečiams turto palikimą, kad galėtų gauti giminės T. Lietuvoje. Na, o pirmininkas P. Petronis, visuomet malonaus ir linksmo būdo, mums daug papasakojo apie T. Lietuvą, kaip po karo kelėsi iš griuvėsių.

Sūnų ir Dukterų draugiją apdovanojo, įteikdamas gražų gintaro suvenyrą "Tarybų Lietuva." Taip pat ir kai kuriuos apdovanojo ir asmeniškai. O mes norėdami atsidėkoti, taip pat įteikėm nuo draugijos jam dovanėlę. Ir padėkojom už mums suteiktą tokią gražią 10 dienų viešnagę T. Lietuvoje. Vieni pasiliko žiūrėti kino filmų, o aš su A. Norkeliūnu važiavome į "Tiesos" redakciją, aplankyti seną pažįstamą "Tiesos" redaktorių Albertą Laurinčiuką. Jis mus maloniai sutiko ir kiek laikas leido, pasikalbėjome.

Vakare pasikvietėm ir mes svečių į Gintaro restoraną. Dalyvavo "Tėviškės" draugijos pirmininkas su darbuotojais, "Gimtojo Krašto" redaktorius Vacys Reimeris, taip pat su laikraščio darbuotojais. Visi tokie malonūs, rodosi, paimk visus ir išbučiuok. Gaila kad ne visi galėjo dalyvauti. Prasidėjo vaišės, padėkos, o mūsų mielasis Pranas Petronis vis dar su dovanėlėmis.

Prie gero orkestro teko pirmą sykį Lietuvoje smagiai sušokti polkutę.

Balius tęsėsi su dainomis, šokiais ir vaišėmis iki vėlyvos nakties.

Na, jau artinasi atsisveikinimo diena. Iš pat ryto jau suvažiuoja giminės. Kažkaip pradeda širdį spausti, rodos, tas laikas taip greit prabėgo. Kalbos jau nebesiriša, turim palikti gimtinę. Gėlės, visoke siuvenyrai, giminės jų vis daugiau ir daugiau įteikia. Kartais pasirodo ir ašaros, ar dar kartą susitiksime . . . Aš per aštuonius metus jau neberadau 15 giminių ir pažįstamų,—jie apleido šį pasaulį.

Jau laikas išvažiuoti. Birželio 7 d. 12 val. nakties, visi lėtai ir tykiai einame į traukinio stotį. Mane pasigauna Sigitas Krivickas. Atsiprašo, kad pirmininkas Pranas Petronis negalėjo atvykti. S. Krivickas yra "Tėviškės" draugijos pirmininko pavaduotojas.

Prasidėjo atsisveikinimai. Vieni verkia, kiti rankomis ploja, o žmonių minios! Skaudu, skaudu skirtis, bet ką darysi, taip jau yra paskyręs likimas.

Dabar norėčiau nuo Montrealo Sūnų ir Dukterų draugijos ir nuo savęs asmeniškai padėkoti "Tėviškės" draugijai ir visiems, kurie suteikėte tokios gražias ir įdomias sąlygas aplankyti T. Lietuvą. Labai įdomiai atšventėm draugijos 50 metų sukaktį.

Lankęsi Lietuvoje pirmą sykį, yra labai patenkinti. Aldona Alinskienė sako: "Kokia graži yra mūsų Lietuva! O tiems kurie ieško to, ko nepametė, patarčiau sėdėti namuose. Ačiu iš mano grupės tiems, kurie labai gražiai kooperavo, o kurie nenorėjo kooperuoti, tegu laikosi sau ant sąžinės, išgalvodami visokias nesąmones."

Ačiū visiems T. Lietuvos žmonėmis. Kiekvienas su jumis pasimatymas, atrodo, kad tai buvo labai gražus sapnas.

Likau pilna gražių prisiminimų. Nesakau "sudiev," bet "iki pasimatymo."

Tai buvo gražiausios ir laimingiausios mano gyvenimo dienos.

O tu, Gimtinės saulute, per 10 dienų buvai tokia miela ir brangi. **Pabaiga**

● Vienas Londono teatras žiūrovams išdalino anketas, kuriose buvo ir toks klausimas: "Kas mūsų teatre jums paliko didžiausią įspūdį?" Du trečdaliai atsakė: "Mašinų stovėjimo aikštelė!"

● Labai populiarus amerikiečių kino aktorius ir dainininkas Dinas Martinas viename interviu savaip apibūdino, kas yra genijus: "Tai toks žmogus, kuris, sugaišęs daugiau ar mažiau laiko, išsprendžia problemas, apie kurias anksčiau mes netgi nenumanėme, kad tokios yra."

Montrealio Kronika

LIGONIAI

A. Dagilius netikėtai puolė ir smarkiai susižeidė, serga St. Michell ligoninėje.

A. Kirka turėjo kojos operaciją Verdun General ligoninėje.

M. Gudas randasi R. Viktorija ligoninėje.

K. Kažukauskiene buvo išvežta į ligoninę. Linkiu visiems greit pasveikti.

Gražios Vestuvės

Irena Petrulytė (verdunietė) susituokė su svetimtaučiu vaikinu. Vestuvės buvo gražios, salė buvo labai įdomiai išpuošta. Jaunieji gavo daug linkėjimų ir dovanų.

Medaus mėnesį praleidžia Jungtinese Valstijose.

Linkiu gražaus ir laimingo gyvenimo. **J-na**

Torontiečių kronika

PASKUTINIS PIKNIKAS

Rugsėjo 3 dieną Toronto Lietuvių Sūnų ir Dukterų Klubas turėjo antrą pikniką šią vasarą. Šiuo sykiu jis buvo draugų J. B. Morkūnų vasarvietėj netoli Simcoe ežero. Nors dabar jau daugelis mūsų narių nebegali toli važinėti, tačiau buvo gražus būrys. Visi gražiai pabendravo, pasikalbėjo, pasivaišino. Morkūnai leido savo vasarvietę naudoti nemokamai.

Ženkliukus segiojo O. Strolienė ir A. Morkienė, o ženkliukus paruošė N. Lawson. A. Poškienė ir A. Guobienė platino laimėjimų tikietėlius. Laimėjimus pravedė J. Ilgutis.

J. Šinkūnas paaukojo butelį šampano, o. J. B. Morkūnai 2 kašes kriaušių.

Piknikas praėjo labai gyvai ir gana sklandžiai. Ačiū tiems ir toms, kurie pasidarbavo.

Šis piknikas buvo jau paskutinis šiemet.

Įsidėmėkit, kad klubo pirmas susirinkimas po "atostogų" įvyks sekmadienį, spalio 1 dieną, 1 valandą, popiet; nuosavoj svetainėj. Visi nariai ir narės raginami atsilankyti. Šiame susirinkime bus paruošiama programa klubo veiklai rudenį ir žiemą.

Taipgi svarbu, kad tie nariai, kurie dar neatsiėmėt certifikatų, ateitumėt atsiimti. Certifikatai yra svarbus dokumentas. Tai, tikrumoje, yra šėras. Atminkite, kad klubas turi nuosavybę, mirusio nario šėrą gali perimti vaikai, giminės ar draugai (priklausomai, kam narys palieka). Paveldėtojai turi atnešti mirusio nario paliktą certifikatą, o jo vieton gauti naują savo vardu.

Taipgi svarbu, kad kiekvienas narys užsimokėtų narinius mokesčius. Metiniame susirinkime buvo nutarta, kad nariai mokėtų $5.00 į metus. Atminkit, kad vien apdrauda kainuoja apie $750 į metus. Taksai, apšildymas ir kitos išlaidos sudaro per metus nemažą sumą.

☆ ☆ ☆

Ligoniai

Draugas A. Morkis, kurs jau peržengė 90 metų slenkstį, turėjo skaudžią operaciją—buvo amputuota viena koja. Pastaruoju metu jam labai skaudėjo tą koją, tad amputavimu buvo siekiama pašalinti tą skausmą. Jis dar ligoninėj.

Draugė B. Janauskienė taipgi turėjo operaciją, bet ji šiuos žodžius rašant jau namie.

Reporteris linki abiem greitai susveikti.

Rep.

VANCOUVER, B. C.

SVEČIAS IŠ LIETUVOS

Iš Lietuvos į Toronto, kur buvo laikoma konferencija, buvo atvykęs drg. Alfonsas Skrinskis, technikos mokslų kandidatas, Termazoliacijos instituto direktoriaus pavaduotojas. Po konferencijos svečias nutarė aplankyti kitus Kanados didmiesčius ir savo dėdę Joną Liutkevičių, kuris gyvena Alberta provincijoje ūkyje. Pabuvęs kelias dienas pas dėdę, nutarė aplankyti British Columbia didmiestį Vancouverį. Čia atvykęs iš miesto centro man telefonu paskambino. Aš tuojau sėdau į automobilį ir nuvažiavęs svečią parsivežiau į namus.

Pas mus kiek pasikalbėję, nutarėme aplankyti keletą įdomesnių vietovių. Pirmiausia nuvažiavome į aukštą vietą Take, iš kur Vancouveris atrodo labai žemai. Tai įdomiausia vieta Vancouveryje. Svečiui labai patiko. Jam taipgi labai patiko Mac Melan Blodel konservatorija, kur yra suvežta iš viso pasaulio įvairių gėlių ir tropikinių medžių.

Svečias labai domėjosi Vancouverio apylinkės mėlynais kalnais, kurių viršūnės nuklotos sniegu, o apačioje jūra.

Kitą dieną nuvažiavome į Stanley parką. Ten visur gėlynai, visokie fontanai. Nuėjome į akuariumą, kur tūkstančiai įvairių rūšių žuvų, taipgi vienas didelis banginys ir trys mažesni. Ir tie banginiai taip išlavinti, kad ką prižiurėtojai jiems sako daryti, tą jie ir daro.

Parodžiau Vancouverio maudynes. Sako, Lietuvoje jos gražesnės, nes jose nėra akmenų. Taipgi užėjome į muziejų. Svečias labai domėjosi indėnų išdirbiniais. Sako, Lietuvoje tokių nėra.

Laiko mažai tebuvo, tai neteko aplankyti Vancouverio lietuvių. Tiktai su Jonu ir Jesse Kundrotais kelias minutes pasikalbėjome.

Rytojaus dieną drg. Skrinskis skubėjo važiuoti į Victorią.

Nors trumpai buvo įdomu su svečiu pasidalinti įspūdžiais. Aš domiuosi Lietuva, o jis Kanada . . .

Linkiu draugui Alfonsui Skrinskiui linksmai laiką praleisti Kanadoje ir laimingai sugrįžti į savo tėvynę Lietuvą. **K. Makarevičius**

MONTREAL, QUE., CANADA

Mirus

Juozui Petrauskui

1978 m. rugpjūčio 20 d.

Staigiai ir netikėtai mirus Juozui, reiškiame gilią užuojautą mylimai žmonai **Elenai,** sūnui **Donaldui** su šeima, brangiam broliui **Petrui** su šeima sesutėei Ievai T. Lietuvoje, giminaičiams **J. E. Urbonavičiams, Az. Yuzalaičiams,** ir kitiems jo giminėms ir artimiesiems, jų liūdnoje valandoje. Mes taip pat liūdime netekę artimo ir mielo draugo.

J. Vilkeliai	A. S. Keršiai, Jr.
B. M. Šalčiūnai	P. H. Vitai
J. P. Skripkai	K. J. Ambrosai
J. A. Brakniai	A. K. Marteliai
M. A. Paragiai	J. P. Taruškai
J. P. Čeponiai	L. P. Kisieliai
J. V. Knistautai	A. E. Morkevičiai
J. N. Narusevičiai	T. A. Mikuliai
A. A. Liokaičiai	V. O. Verbylai
T. R. Bannon	F. S. Spaičiai
F. F. Nakai	J. G. Oscilai
E. G. Kušleikai	J. E. Macikai
B. H. Šimoneliai	A. F. Šiuplevičiai
J. A. Vaitiekūnai	E. H. Jagulevičiai
A. M. Simijonai	J. M. Skinkiai
J. E. Raršauskai	M. M. Gudai
A. K. Keršiai	J. Ambrozevičienė
P. L. Skirkai	S. Petroniene
F. J. Kaušakiai	P. Šiuplevičius
J. J. Beniai	K. Graibus
B. S. Valatkai	E. Manstavičienė
J. A. Kaušylai	S. Vekterienė, Jr.
J. S. Čičinskai	B. Malinauskienė
M. A. Čičinskai	K. Žiziūnienė
K. J. Kriščiokaičiai	A Eini Kis
J. G. Gabrusevičiai	E. Zenienė
K. A. Juškai	O. Mikaliūnienė
E. A. Čičinskai, Jr.	V. Krupauskas
E. N. Rodekai	S. Virbalas
J. A. Lesevičiai	K. Lukočius
L. G. Vickeriai	M. Janušienė
J. K. Petruliai	A. Critchley
J. R. Juraštai	F. Vilkis
E. P. Juzelaičiai, Jr.	T. Matiukas
N. K. Lednugariai	H. Šiuplevičius
M. R. Karalevičiai	M. Matusevičienė
J. H. Kurylai	N. Venskaitienė
F. V. Jotkai	J. Stukas
J. P. Teleniai	S. Pečiulaitis
E. A. Matiukai, Jr.	V. Zavišienė
B. N. Graibai	P. Bendžaitienė
T. E. Virbalai, Jr.	O. Veršinskienė
P. M. Niaurai	V. Vekterienė
M. M. Laurinaičiai	M. Ulnežienė
O. V. Morkevičiai	K. Milevičius
A. Zienkus	P. Botyrius
D. Vanagaite	K. Mickūnas
A. Žilinskaite	B. Kvietinskas
L. Skripka	P. Latvaitis
Leonas	J. Tamasonienė
K. Jurgutienė	M. Tamkevičienė
M. Daugėlienė	M. Čekaitienė

DETROIT, MICH.

Gimtadienio balius

Didelė didžiuma pažangiečių, ypač LDS bowlininkai, gavo pakvietimą dalyvauti "surprise" gimtadienio baliuje Marcijonos (Marci) Tvaskienės garbei rugpjūčio 19 dieną. Į Detroito Lietuvių klubo patalpas susirinko nepaprastai daug žmonių—jaunų ir senų, kurie jubiliatei suteikė didelį malonumą ir nemažą staigmeną, ją sveikindami su jos 90-osiomis gimimo metinėmis. Balių surengė jos sūnus Chuck Tvaska ir marti Minnie Tvaska.

Prie garbės stalo sėdėjo ne tik Marci Tvaskienė, bet ir kitas jos sūnus Stanley su marčia Anna bei kitais giminėmis; taipgi jos geri ir artimi draugai Jim Umaras ir žmona Helen bei kiti. Gėrimų ir visokių valgių buvo nepaprastai daug ir viskas skoningai prirengta. Pirmininkavo Alfons Rye; pristatė jubiliatą ir visus, kurie prie jos sėdėjo, perskaitė eilėraštį, specialiai parašytą M. Tvaskienės 90-ojo gimtadienio proga. Eilėraštį sukūrė jos draugė ir baliaus dalyvė Mary Bacevičienė. Tvaskienė skaito "Vilnį" ir "Laisvę"; per praeitą vajų užrašė laikraščius savo giminėms į T. Lietuvą; priklauso visoms pažangioms organizacijoms ir todėl pažangiečiai susirinko ją pasveikinti 90-ųjų gimimo metinių proga. Dar sykį mes visi sveikiname Marci Tvaskienę ir linkime jai sulaukti šimtmečio, kaip pažymėta eilėraščio pabaigoje.

Išvažiavo

Sužinojome, jog Detroito Lietuvių klubo finansų sekretorius ir LDS Centro prezidentas Servit Gugas ir jo žmona Rūta išvažiavo į Tarybų Lietuvą rugsėjo 6 d. Sakė, ten svečiuosis dvi savaites. Aplankys Leningradą ir Maskvą, o daugiausia laiko praleis T. Lietuvoje.

Piknikas po stogu

Piknikas po stogu įvyks sekmadienį, rugsėjo (Sept.) 24 d., 1 val. popiet. Iš ryto bus Detroito Lietuvių klubo mėnesinis susirinkimas, o 1 val. popiet prasidės piknikas po stogu. Visas pelnas bus skiriamas pažangiems laikraščiams "Vilniai" ir "Laisvei." Pikniko komisijos pirmininkas Alfons Rye jau pradėjo reikalus tvarkyti ir visiems prižadėjo, kad bus geri pietūs, kurių kaina $4 asmeniui. Taipgi Alfons Rye žada visiems kokią staigmeną programos metu. Šį pikniką rengia visos organizacijos bendrai.

Tad visi renkitės dalyvauti piknike po stogu ir paremti pažangią spaudą. Įsidėmėkite ir nepamirškite atvažiuoti į Detroito Lietuvių klubą sekmadienį, **rugsėjo [Sept.] 24 d.,** 1 val. popiet, ir smagiai praleisti laiką su draugais piknike po stogu. **Stefanija**

ĮAMŽINTAS KOVOTOJŲ ATMINIMAS

Rokiškio rajono Miliūnų kaime atidengtas medžio skulptūrų ansamblis. Ji sukure liaudies meistrai. Žemaitės partizanų junginio, kuris didžiojo tėvynės karo metais veikė Rokiškio apylinkėse, atminimui įamžinti.

VAJUS

GAVIMUI "LAISVEI" NAUJŲ SKAITYTOJŲ IR ATNAUJINIMUI UŽSIBAIGUSIŲ PRENUMERATŲ

VAJUS PRASIDĖS RUGSĖJO 1 IR TĘSIS TRIS MĖNESIUS IKI ŠIŲ METŲ LAPKRIČIO 30.

Kviečiame į Talką

Kviečiame į talką visus buvusius vajininkus ir labai laukiame naujų vajininkų. Gerai susiorganizuokime šiam darbui ir veikime su pirma vajaus diena. Rūpinkimės aplankyti kuo daugiausia namų vajaus reikalu ir kalbinti žmones užsisakyti "Laisvę."

DOVANOS VAJININKAMS

1-ma $50; 2-ra $45; 3-čia $40; 4-ta $35; 5-ta $30; 6-tą $25; 7-ta $20; 8-ta $15; 9-ta $12; 10-ta $10;

KREDITAVIMO PUNKTAI

Kontestantams kreditavimo metodai tokie: už naujus skaitytojus 1 punktas nuo 5 centų, už atnaujintas prenumeratas 1 punktas nuo 25 centų. Už aukas arba pelnus nuo parengimų 1 punktas 50 centu.

KREDITĄ UŽ AUKAS DUOSIME KONTESTANTAMS (VAJININKAMS) TIK JEIGU JIE PATYS PRISIŲS PINIGUS. PINIGAI GAUTI PER KITUS NEBUS KREDITUOJAMI VAJININKAMS.

$15,000 FONDAS

Apart įeigų už prenumeratas ir skelbimus, turime ieškoti kitokių šaltinių biudžeto sukėlimui, kad "Laisvė" gyvuotų. Per šį vajų sieksime ir vėl šiam svarbiam reikalui sukelti $15,000 fondą. Tai padarykime aukomis ir pelnu nuo parengimų.

Užsakykite "Laisvę"
Savo Giminėms Ar
Draugams Į Lietuvą. Jie
Bus Jums Dėkingi Už Tą
Dovaną

* * *

"LAISVĖS" KAINOS AMERIKOJE IR UŽSIENIUOSE:

Amerikoje $10 metams, $5.50 pusei metų.
Kanadoje $10.00 metams, $5.50 pusei metų
Lietuvoje $12.00 metams, $6.50 pusei metų
Kitur užsieniuose $12.00 metams, $6.50 pusei metų

Visais vajaus reikalais rašykite:

Laisvė

102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y., 11417

Puikiai pavyko

Žurnalistas Vytautas Kazakevičius kalba "Laisvės" salėje, kur rugsėjo 10 d. įvyko išleistuvės, jam po trejeto mėnesių viešnagės Amerikoje sugrįžtant į Vilnių. Tai buvo LDS 1 ir 13 kuopų surengtoje filmų popietėje. Filmus apie Vilniaus universiteto sukaktį ateinančiais metais rodė Salomėja Narkėliūnaitė. Salomėjos Narkėliūnaitės nuotraka

Džiugu pranešti, kad Lietuvių Darbininkų Susivienijimo (LDS) vietinių kuopų praeitą sekmadienį (rugs. 10 d.) suruošta popietė visais požiūriais puikiai pavyko. Pagal šiuos laikus, publikos buvo gana daug, beveik pilnutėlė Laisvės salė. Salomėja Narkeliūnaitė pademonstravo įdomų jos pačios Lietuvoje susuktą filmą, vaizduojantį Vilniaus Universitetą, kuris, kaip žinia, ateinančiais metais švęs savo 400 sukaktį. LDS iždininkė Amilija Yuskovic pakalbėjo apie LDS, dalyvius pasveikino Rimas Mališauskas, Banga Lukoševičienė ir tik ką grįžusi iš Lietuvos "Laisvės" Administratorė Ieva Mizarienė. Lietuvos žurnalistas Vytautas Kazakevičius pasakė trumpą atsisveikinimo kalbą, kurią palydėjome šiltais aplodismentais. Visai programai sugabiai pirmininkavo LDS vicepirmininkės ir 13 kuopos pirmininkė Helena Jeskevičiutė.

Negalima storai nepabrėžti ir to, kad įdomiai programai pasibaigus, už tą mažą įėjimo auką visi dalyviai buvome rengėjų pavaišinti labai gera vakariene.

Tik gaila, kad šios nepaprastai gražios ir malonios popietės dalyvių labai geroms nuotaikoms pakenkė pora nemalonių atsitikimų, butent: Sužinojome, kad mūsų Aido Choro vadovę Mildred Stensler, automobiliu atvykstant iš New Jersey ir jau pasiekus New Yorką, ištiko skaudi nelaimė. Į jos naujutėlį automobilį įvažiavo kitas automobilis, ir ji labai, labai sužalojo. Tik dar laimė, kad nei ji, nei su ja važiavę jos motina, ir choristai Viktoras, Adelė ir Tėsė nebuvo sužeisti, tik, žinoma, smarkiai išgąsdinti ir sutrenkti.

Antras nemalonus atsitikimas, tai kad jau pavalgius vakarienę, Walteris Keršulis, tik atšventęs savo 90-ąjį gimtadienį, staiga susirgo. Pašaukta greitoji pagalba turėjo išvežti į ligoninę. Tik džiugu, kad tą patį vakarą mūsų Walteris buvo iš ligoninės paleistas, ir dabar, sakoma vėl jaučiasi gerai. **Rep.**

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Antanas Malinauskas

mirė 1964 m. rugsėjo 16 d.

Liekame liūdėsy, netekus mylimo ir mus mylėjusio vyro ir tėvo. Ir šiandien tebespaudžia širdis

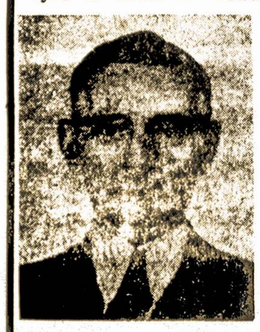

prisiminimas tų kančių, kurias jis kantriai kentė po mirtino apdegimo darbe, o mes buvome bejėgiai jo gyvybę išgelbėti arba tas kančias mažinti.

Jis ilsisi gražiose Cypress Hills kapinėse, palaidotas laisvai, kaip jis pirm mirties pageidavo.

ONA MALINAUSKIENĖ, žmona
WILLIAM, sūnus
Brooklyn, N. Y. **HELEN, duktė**

NORWOOD, MASS.

1978 m. rugpjūčio 23 d. mirė

Olga Zarūbienė

Mano mylimos gyvenimo draugės mirtis uždavė man skaudų smūgį, taip pat giminėms ir draugams ir visokių tautų žmonėms, kurie ją mylėjo.

Mies liekame nuliūdę.

Vyras **ANDREW ZARŪBA** Anūkai **RICHARD**
Duktė **OLGA** **BOVNIE**
Žentas **CARTWEIGHT** **NANCY**

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970

ĮSIVERŽĖ PLĖŠIKAS

Praeitos savaitės trečiadienį 3 val. ryto per langą į Onos Quater butą įlindo plėšikas. Ona sako: Buvo tamsu, atsikėliau ir ėjau į kitą kambarį, tamsoje nematydama jokio žmogaus. Staiga plėšikas griebė mane už burnos ir kaklo, kad negalėčiau šaukti pagalbos, ir reikalavo jam atiduoti pinigus. Aš pradėjau verkti, prašyti ir aiškinti: Juk matai, kaip aš gyvenu. Esu neturtinga, gyvenu iš mažos pensijos!

Vagis atidarė kelis stalčius, išvertė popierius, pasikrapštė vienur, kitur, ir, nieko neradęs, supykęs nutrenkė mane ir išėjo per duris.

Kai plėšikas išėjo, aš po kiek laiko pradėjau atsigauti. Iš išgąsčio pajutau skausmus veide, nugaroje, rankose. Kada kaimynai atsikėlė, užėjau pas juos pasiskųsti ir paprašiau pašaukti N. Ventienę.

Ona sako toliau: Per visą vasarą niekur negalėjau išeiti iš namų, nes mano sveikata labai bloga, o ir amžius prisideda, nes jau sulaukiau 82 metų. Per tą laiką sutaupiau $100 ir juos gerai paslėpiau, tai vagis nesurado. Žinau, kad mūsų laikraščiui "Laisvei" reikia pagalbos, tai tą šimtinę ir skiriu vajaus pradžiai.

Aš jau per daug metų—tęsia Ona,—skaitau ir remiu "Laisvę" pagal savo išgalę. Žinau, kad "Laisvė" gina darbo žmonių reikalus. Ji per 67 metus veda kovą už geresnį jų gyvenimą.

Mes Tau, Onute, reiškiame užuojautą ir didelį ačiū už paramą "Laisvei." **P. Venta**

BRIDGEPORT, CONN.

LDS 74 kuopos susirinkimas įvyko rugsėjo 3 dieną. Susirinkimas nariais nebuvo skaitlingas, tačiau labai draugiškas, su lengvais pasivaišinimais.

Delegatas iš LDS seimo, Chicagoję John Rigley išdavė gerą raportą, kuri papildė Amelia Yuskovič. Delegatas praneše, kad seimas buvo labai draugiškas bei solidarus. Visi delegatai buvo labai entuziastiški LDS organizaciją ūgdyti, rūpinosi, kaip surasti tinkamiausią būda gauti jaunesnio amžiaus narių į LDS. Susivienijimo finansinis stovis yra puikiausioje padėtyje, truksta tik daugiau narių.

Delegatas Rigley pranešė dar vieną labai svarbų dalyką, tai kad LDS Centras ruošiasi išleisti labai idomų LDS 50 metų veiklos albumą.

Seimas užsibaigė labai puikioje atmosferoje. Sekantis seimas nutartas ruošti New Yorke.

Delegato raportas priimtas su pagyrimu.

* * *

Kaip jau buvo "Laisvėje" minėta, waterburiečiai rengia pietus su gražia programa, tikslu pažangiajai spaudai sukelti finansinės paramos. Pramoga įvyks spalio 1 dieną Lietuvių svetainėje, 48 Green Street. Bridgeportiečiai ruošiasi dalyvauti su gera atstovybe.

Mokytojų bėdos

Miesto vyriausybė nenori su unija pasirašyti kontrakto, pagerinti mokytojų padėtį. Todėl 1,350 mokytojų rugsėjo 6 d. sustreikavo.

Iš 22,000 moksleivių, į mokyklas pribuvo tik 300! Miesto vyriausybės advokatai reikalauja, kad teisėjas unijas nubaustų $50,000 į dieną, o kiekvieną streikuojantį mokytoją $500 į dieną, arba kalėjimu.

Iš šalies žiūrint atrodo, kad kova bus sunki.

Šidlavos Žemaitis

NORWOOD, MASS.
LIŪDNAS PRANEŠIMAS

Rugpjūčio 23 po ilgos ir sunkios ligos ligoninėje mirė Olga Zarubienė, vos tik sulaukusi 70 metų amžiaus. Paliko dideliame liūdesyje savo mylimą gyvenimo draugą Andrew Zarubą, dukrelę Olgą ir žentą Walbo Cartwright, anūką Richard, anūkes Bonni ir Nanci, iš giminių nedaug ką, bet gerą skaičių draugų ir draugių. Buvo pašarvota Paul H. Kraw Funeral Home. Jos karstą puošė gyvų gėlių vainikai ir puokštės nuo draugų, giminių ir organizacijų.

Rugpjūčio 26 d. dar prieš 10 valandą ryto, velionės artimųjų ir asmeninių bei idėjos draugų prisirinko pilnutėlė šermeninė atsisveikinti su miela ir brangia asmenybe. Prieš išlydint į kapines draugė E. Repšienė pasakė trumpą, bet reikšminga atsisveikinimo kalba apibudino velionės gyvenimą ir atliktuosius gerus darbus. Jos kalba daug ką giliai sugraudino—ne vienam net gaili ašara nuriedėjo per veidą.

Olga buvo pažangi, laisvų minčių, gero būdo, lavinta moteris. Ji mokėjo su visais draugiškai sugyventi, skaitė lietuviškus laikraščius, ypač "Laisvę," priklausė prie LDS 3 kuopos ir visą laiką iki mirties buvo jos finansų sekretore. Taipgi priklausė prie LLD 9 kuopos ir Lietuvių Namo Bendrovės.

Rugpjūčio 26 d. 10 valandą Olgą palydėjome į Norwood miesto Highland kapines. Ten ji buvo palaidota šalia jos tėvelių Jesiukėnų, kurie jau seniai yra mirę.

Nuo kapinių visi palydovai buvo pakviesti į Zarubų namus, kur jie buvo tinkamai pavaišinti.

Tebūna mielajai Olgai Zarubienei lengva amžinai ilsėtis šaltoje žemelėje, o jos šeimai ir draugams nuoširdi užuojauta. **M. Uždavinis**

ATSISVEIKINIMAS SU OLGĄ ZARUBIENE

[Kalba prie velionės karsto]

Gerbiamas velionės vyras Andriau Zaruba ir artimi giminės ir draugai ir draugės!

Mes čia susirinkome atiduoti Jai paskutinę pagarbą, atsisveikinti su Ją visiems laikams išlydėti ją į amžinus namus.

Ji buvo visiems pažįstama, maloni, nuoširdi ir nepailstanti veikėja. Jos darbai Jai paminklą statys. Savo amžių ji gyveno garbingai. Ligi pat gyvenimo pabaigos buvo vis tokia patvari.

Sulaukus 70 m. palieka liudėti savo gyvenimo draugą Andrew Zarubą, dukrytę ir 3 anūkus.

Ji į šią šalį atvyko 1914 m., tik šešių metelių amžiaus. Čia baigė pradinę ir vidurinę mokyklą. Vėliau susituokė su A. Zaruba. Turėjo vieną dukrytę Olgą, kurią gražiai išauklėjo ir išleido į aukštuosius mokslus.

Ji priklausė prie pažangiųjų draugijų, skaitė lietuvių progresyvią spaudą, "Vilnį" ir "Laisvę" ir Literatūros Draugijos išleistąsias knygas.

Ji niekad nemanė, kad jai taip greit reikės mirti.

Kaip gaila, kaip liūdna, kad viena iš mūsų išskirta keliauja į šaltus kapus. Čia bus jai tėvynė—amžini namai. Mes buvę jos draugai, liekam labai nuliude.

Motulė gamta, visai nesiklausdama mūsų, leido gyventi, taipgi neatsiklausdama mūsų pageidavimų ir norų gyventi, mus pašalina.

E. Repšienė

NEJAUGI JUOS VISUS IR ĮKALINS?

Marion, Ohio. — Čia teismas tapo didžiausiu streiklaužiu. Jis paskelbė, kad visi 332 mokytojai teismą įžeidė, kai jie atsisakė pildyti jo įsakymą—grįžti į darbą. Aštuoni unijos vadai jau įkalinti. Yra pavojus ir eiliniams unijos nariams būti sumestiems užgrotų.

NIKARAGUOJE CIVILINIS KARAS TEBEAŠTRĖJA

Visi pranešimai iš tos Lotyno šalies liudija, kad ten liaudies sukilimas prieš fašistinį militarinį prezidento Somozos režimą yra pavirtęs į tikrą civilinį karą, apimantis jau visą kraštą. Liaudžiai laimėti ir režimą nuversti perspektyvos esančios gana geros.

● 74 metų pensininkas iš Karlsruės (VFR) Ksaveras Heberis padovanojo vietinės gyvulių globos draugijos pirmininkui savo triušį Meilutį ir pasiūlė jam patikėti draugijos patalpų sargo pareigas. "Meilutis" šešis kartus buvo užpuolęs savo šeimininką, paskutinį kartą smarkiai perkando jam koją.

"LAISVĖS" BENDROVĖS DIREKTORIŲ TARYBA

Kviečia visus New Yorko ir apylinkės lietuvius dalyvauti sekmadienį, rugsėjo 24 d., vajaus atidaryme.

Bus duodami 1 val. skanūs pietūs. Vieta: Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, New York. Auka: $7.00.

STAMBI AUKA

Ir vėl mūsų mieli draugai, "Laisvės" direktorių tarybos nariai—Sofija ir Jurgis Stasiukaičiai apmokės visas vaišių išlaidas vajaus atidaryme rugsėjo 24 d. Kaip žinome, Stasiukaičiai reikalauja, kad pietūs būtų kuopuikiausi. Šeimininkės tai padarys.

Sofija ir Jurgis Stasiukaičiai

Budapeštas. — Vengrijoje surasti nauji dideli žalvario šaltiniai. Manoma, kad žalvario gavybą gana greitu laiku bus galima padidinti net 10 kartų.

Pramogų kalendorius

SPALIO 1 D.

Pietūs darbininkiškai spaudai pagelbėti. Rengia L.L.D. 28 kuopa. Svetainėje 48 Green Street, Waterbury, Conn. Pietūs bus 1:00 val. dieną. Kviečiame visus atsilankyti.

MOTERŲ KLUBO NARĖMS

Antradienį, rugsėjo 19 d., 2 val. po pietų, įvyks New Yorko Lietuvių Moterų Klubo susirinkimas Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Kviečiame visas nares dalyvauti. **Valdyba**

Kviečiami į parengimą

LDS 74 kuopa rengia šios vasaros paskutinį parengimą-pikniką rugsėjo 17 gražiame valstybiniame parke, Sherwood Island, Westport, Conn. Todėl esate kviečiami Bridgeporto, ir iš kitų miestų atvykti į šią gražią išvyką, susitikti su senais pažįstamais, pakvėpuoti tyru oru ir pasivaišinti įvairiais lietuviškais skanėstais. Gražiai praleisite dieną nuo 10 val. ryto iki saulės nusileidimo.

Šidlavos Žemaitis

White Plains, N. Y. — Teismas rado Peter Lenard kaltu padegime užeigos Portchesteryje 1974 m. birželio 30 d. Gaisre žuvo 24 žmonės, kiti 30 sužeisti.

BRIEFS

A new and potentially fatal dope known as "locker room" is fast taking its place alongside the killer drug "angel dust" among the city's schoolchildren. This drug is cheap to make, cheap to buy and readily available, according to one source.

Hundreds of thousands of American youths are ruining their lives. Soviet Union and other socialist countries don't have this ugly problem.

* * *

560 persons were killed in traffic accidents during the passed Labor Day weekend, according to United Press International.

* * *

Roughly 2 million of the 5 million adults who were adopted as children are now believed to be actively searching for their natural parents, their "roots."

* * *

The expense of running a home has increased an average of 46,8 percent over the past five years, according to U. S. News & World Report.

* * *

Highlights from The World's Youth Festival in Havana: ". . . We are not interested in airplanes, or cannons, or battleships, or atomic weapons . . . We are interested in food, we are interested in books, medicines, we are interested in all of that which can really be of use to man."

". . . What should dominate the world universally is peace, fraternity and justice."

* * *

The late Martha Mitchell, the "Martha the Mouth" of the Nixon Administration, is winning a more respected place in American history. The outspoken wife of former Attorney General John Mitchell was a far more concerned and courageous figure than the personality that was projected during the Nixon era, according to two recent studies of her life. The conclusions of both investigations are similar to the wording on a huge wreath that mysteriously appeared on her grave the day she was buried. In nine-inch letters the wreath proclaimed: "Martha Was Right."

* * *

There are many pictures in our albums from our affairs thanks to our photographers Arthur Petrick, Salomeja Narkeliunaite and John Siurba. It is exciting and interesting to see the photos of our people. Also Victor Becker, Nellie Shumbris and George Waresson have been taking pictures at our affairs. **Ilse**

Looking at the pictures in Laisve's hall some years ago. From left: Levas Vladimirovas, Albert Laurinčiukas, Antanas Bimba and Ilse Bimba.